

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AUGUST STRINDBERG

Barut ağacındaki
kırlangıç
ne
söylüyor?

ÇEVİREN: HARİKA KARAVİN



Alakarga 073

Edebiyat 057

Barut Ağacındaki Kırlangıç Ne Söylüyor?

Özgün Adı: *In Midsummer Days, and Other Tales*

© Alakarga Yayıncılık, 2014

ISBN: 978-605-5182-29-8

Sertifika No: 24365

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Aralık 2014, İstanbul

Özal Matbaası: 0212 565 25 99

Matbaa Sertifika No: 26699

Alakarga Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Keçecipiri Mah. Çamlıca Sok. No:3/A Beyoğlu/İstanbul

Tel: 0533 667 05 17

alakargakitap@gmail.com

www.alakarga.com.tr

<https://www.facebook.com/alakargayayinevi>

<https://twitter.com/alakargakitap>

AUGUST STRINDBERG

Barut ağacındaki kırlangıç ne söylüyor?

ÇEVİREN: HARİKA KARAVİN

öykü

alakarga

AUGUST STRINDBERG, 1849'da Stockholm'de doğdu. Aristokrat bir babanın oğluydu. Mutsuz çocukluğu, onun yedi yaşında intihara kalkışmasına sebep oldu. İlkgençliğinden başlayarak dini ve toplumsal geleneklere karşı isyankâr bir tutum sergiledi. Tiyatroya ilgi duyuyordu, ancak oyunculukta başarısızdı. O da kendini oyun yazarlığına verdi. 1870 yılında ilk oyunu sahnelendi. 1879'da *Kırmızı Oda* adlı romanını yayınladı. Bu roman büyük başarı kazandı ve eleştirmenler tarafından, ilk modern İsveç romanı sayıldı. Oyunları, öyküleri ve romanlarıyla modern İsveç kültürünün önemli isimlerinden biri olan Strindberg, 1912'de, doğduğu kentte yaşamını kaybetti.

İÇİNDEKİLER

Barut Ağacındaki Kırlangıç Ne Söylüyor	7
Yaz Ortası	17
Büyük Çakıl Taşı Ve Elek.....	27
Tembel Adam	33
Kaptan'ın Başından Geçenler	41
Fotoğrafçı İle Filozof	55
Yarım Sayfa	59
Kazanan Kahraman İle Soytarı	63
Tütün Deposunun Gizemi	73
St. Gotthard'ın Hikâyesi	81
Ben Demeyi Bilmeyen Jubal'ın Hikâyesi	95
Alleberg'deki Altın Başlıklar	105
Küçük Mavi Kanat Ve Altın Taşkıran Otu	115

BARUT AĞACINDAKİ KIRLANGIÇ NE SÖYLÜYOR

Kimseyi zorla çıkarmıyorlar içeriden. Bazıları hayatının sonuna kadar burada kalıyor. Çünkü burası bir hapishane.

Kral I. Oscar döneminde, dağ yeşillik değildi. Aksine, gri ve soğuktu. Ne çim yeşerir, ne menekşeler açardı. Aslında bu bitkiler taşın üzerinde bile büyürdü. Gri taşın ve gri insanların dışında bir şey yoktu ortalıkta. Sanki insanlar da taşa dönmüştü. Taşı ocağından çıkarıyor, kırıyor, sonra da taşıyorlardı. İçlerinden bazıları diğerlerine kıyasla taşa daha çok benziyordu.

Kral I. Oscar döneminde o daha çocuktu. Adam öldürmüş ve bu yüzden hapse atılmıştı.

Müebbet hapse çarptırılmıştı. Gri hapishane kıyafetinin üzerinde kocaman siyah harflerle şu harf dikilmişti: "L."

Her zaman dağdaydı, ister yaz olsun ister kış. Taş kırıyordu. Kışın tek yaptığı şey bomboş ve terk edilmiş limanı izlemektir. Yarım daire şeklindeki köprü direkleriyle ağız boşluğunu andırıyordu liman ve adam odunluğu, binicilik okulunu, dev gibi iki çıplak ıhlamur ağa-

cını görebiliyordu. Bazen adacıktan bir yat geçer, bazen de birkaç oğlan patenle kayardı; yoksa orası daima sessiz ve terk edilmiş bir haldeydi.

Yazları daha eğlenceli geçerdi. Limanı yeni boyanmış, bayraklarla süslü, şık gemiler istila ederdi. Çocukken gölgesinde oturup bir gemide mühendis olan babasını beklediği ıhlamur ağaçları ise yeşildi.

Rüzgârlı havalarda yaprakların hışırtısını duymayalı yıllar olmuştu. Kayalıkta tek bir bitki dahi yeşermemişti. Dünyada hasretini çektiği tek şey Knightsholm'deki ıhlamur ağaçlarının dallarında rüzgârın fısıldayışını tekrar hissetmekti.

Yaz aylarında adacıktan zaman zaman bir buharlı geçer, dalgaların şırıltısı duyulurdu; ya da küçük melodiler... Bir de, dağdaki taş adamlara gözü takılırdı; simsiyah parlamış yüzler de görürdü böylece.

Yeri ve göğü, kaderini ve insanların acımasızlığını lanetledi yıllarca. Gece gündüz o ve arkadaşları birbirlerini lanetleyip birbirlerine eziyet ettiler. Suç insanları uzaklaştırırken, talihsizlik yakınlaştırırdı.

Başlangıçta çok bahtsızdı, çünkü gardiyanlar mahkûmlara hep kötü ve zalimce davranırlardı. Canları nasıl isterse...

Ama bir gün bir şeyler değişti; yemekler iyileşti ve daha insanca muamele görmeye başladılar. Her mahkûma kendine ait bir oda verilmişti. Kral, mahkûmların zincirlerini biraz olsun gevşetmişti; ama çaresizlik bu şanssız adamların kalplerini taşlaştırmıştı.

Minnettarlık gibi bir şey hissedebilecek halde değillerdi, bu yüzden lanet okumaya devam ettiler; sonra

da bir odada hep birlikte uyumanın daha iyi olduğunu düşündüler. Böylece bütün gece sohbet edebiliyorlardı. Yiyeceklerden, kıyafetlerden ve yapılan muameleden şikâyet etmeye devam ettiler. Eskiden olduğu gibi.

Güzel bir gündü, kasabanın çanları çalmaya başladı birden. Knightsholm'deki çanlar diğerlerinden daha yüksek ses çıkarıyordu. Kral Oscar ölmüştü, mahkûmlar işe ara verdiler. Birbirleriyle konuşma imkânı bulduklarından gardiyanları öldürüp, hapishaneden kaçma planları yaptılar. Ayrıca merhum kraldan da konuştular. Arkasından lanet okudular.

“Eğer adil biri olsaydı, bizi serbest bırakırdı,” dedi mahkûmlardan biri.

“Ya da her kaçak suçluyu içeri atardı.”

“O zaman hapishanenin kralı olurdu, çünkü tüm halk suçluydu.”

Mahkûmlar herkese suçlu gözüyle bakar ve kendilerinin tutuklanmasını şanssızlıkla açıklarlardı.

Ama sıcak bir yaz günüydü; taştan adam, Kral Oscar için çalınan çanları dinleyerek sahilde yürüdü. Taşları yerinden kaldırıp, kurbağa yavrusu ile dikenli balık aradı, ama bir tane bile bulamadı. Suda balık görünmüyordu ve ortalıkta martı ya da denizkırlangıcı da yoktu.

Sonra dağın üzerine bir lanetin çöktüğünü fark etti, öyle güçlü bir lanetti ki balıkları ve kuşları da kaçırmıştı. Sürdüğü hayatı düşünmeye başladı. Adını ve soyadını kaybetmişti. İki de Hristiyan adıydı. Elinde kalan tek isim harflerle değil de rakamlarla yazılmıştı: 65. Artık vergi ödemek zorunda değildi. Yaşını unutmuştu. Artık insan da değildi, yaşayan bir canlı da. Ama ölü de

değildi. Dağın üzerinde hareket eden gri bir yaratıktı ve güneşin altında cayır cayır yanıyordu. Hapishane kıya-fetini ve kısacık kesilmiş saçlarını kavuruyordu güneş. Önceden saçları kıvırcıktı, annesi her cumartesi nazik elleriyle tarardı onları. Bugün şapka takmasına izin vermemişlerdi. Kaçma girişiminde bulunabilirdi. Kafası güneşin altında kavrulurken, Yunus Peygamber'in hikâyesi geldi aklına. Tanrı ona, gölgesinde oturabilsin diye asmakabağı bahşetmişti.

“Bu hoş bir hediye mi oluyor şimdi?” diye dudak бүktü, iyi olan hiçbir şeye inanmazdı. Aslında hiçbir şeye inanmazdı.

Birden dalgalara büyük bir ağaç dalının fırlatıldığını gördü. Oldukça yeşil ve tazeydi dal. Beyaz bir kökü de vardı. Muhtemelen bir eğlence gemisinden düşmüştü. Kıyıya kadar sürükledi, suyunu silkti, oluğun oraya götürüp yukarı kaldırdı ve üç taşın arasına sıkıştırdı dalı. Sonra yere oturup, ağaçların arasından gelen hışırtıyı dinledi. Yapraklardan hoş bir reçine kokusu yayılıyordu.

Huş ağacının gölgesinde dinlenirken uyuyakalmıştı. Rüya görüyordu.

Tüm dağ, hoş ağaçlar ve güzel kokulu çiçeklerle dolu yemyeşil bir ormandı. Kuşlar şarkı söylüyor, arılar ve yabanarıları vızıldıyor, kelebekler çiçekten çiçeğe konuyordu. Biraz ötede daha önce görmediği bir ağaç tek başına duruyordu. Diğerlerinden güzeldi, bodur ağaçlarındaki gibi birden fazla kökü vardı, dalları da danteli andırıyordu. Yaprakları arasında kaybolmuş dalının üzerine kırlangıca benzer bir kuş tünemişti.

Rüyasında kuşların dilini yorumlayabiliyordu; bu

yüzden de onun ne söylediğini kısmen anladı. Şunu söylüyordu:

Toprak, toprak, toprak, toprak, buraya toprak! Buraya atacağız, atacağız, atacağız. Topraktan, topraktan, topraktan doğdun, toprağa, toprağa, toprağa gideceksin.

Toprak, bir ölüm ve dirilme şarkısı mırıldandı; bu kadarını anlayabilmişti.

Ama hepsi bu kadar değildi. Kavurucu güneşin altında uçurumun kenarında tek başına duruyordu. Talihsiz arkadaşları da onu terk etmiş ve canıyla tehdit etmişlerdi, çünkü hapishaneyi ateşe verme fikrine destek olmamıştı. Kalabalığın içinde onu takip etmiş, üzerine taş atıp gidebildiği yere kadar onu kovalamışlardı.

Sonunda taş bir duvar ona engel olmuştu.

Duvarın üzerine tırmanmasının imkânı yoktu. Çaresizlik içinde başını duvarlara vurarak kendisini öldürmeye karar verdi. Dağdan aşağı hızlıca indi. Bir de ne görsün! Tam o sırada bir kapı açıldı; yeşil bir bahçe kapısı... ve... sonra uyandı.

Hayatını gözünün önünden geçirip yeşil odunun huş ağacının dalından başka bir şey olmadığını fark ettiğinde içini büyük bir memnuniyetsizlik kapladı.

“Hiç değilse bir ıhlamur ağacı olsaydı,” diye homurdandı. İyice kulak kesilince, sesin sopadan geldiğini fark etti. Sanki birisi kum ile çakılı eliyordu. Sonra yeniden kadifemsi sesleriyle kalbi okşayan ıhlamur ağaçlarını düşündü.

Ertesi gün sopa çürümüş ve çok az gölge vermiş olmuştur.

Ondan sonraki gün, dallar kâğıt gibi kurumuş ve dış

gibi gıcırdamaya başlamıştı. Elde ona çocukluğunu hatırlatan kocaman dal parçasından başka bir şey kalmamıştı.

Yunus Peygamber'in kabağını hatırladı ve güneş başını yakınca lanet okudu.

Tahta yeni bir kral gelmiş ve bu, devlete başka türlü bir hayat getirmişti. Kasabaya yeni bir kanal yapılacaktı; bu yüzden de tüm mahkûmların ırmağı taraklaması gerekiyordu.

Yıllar sonra ilk kez uçurumu terk etmesine izin verilmişti. Kayıkla suyun içinde ilerliyordu. Memleketindeki yenilikler gözüne çarptı; tren yolunu ve lokomotifi de gördü. Sonra demir yolunun altını taraklamaya başladılar.

Denizin dibindeki çürümüş şeyleri çıkardılar. Boğulan kediler, eski ayakkabılar, mum fabrikasından ayrıştırmış yağ, "Mavi Eller" adlı boya markasının artıkları ve yüzyıllardır çamaşırcı kadınların kıyafetlerden defetmeye çalıştığı insan acıları. Öylesine korkunç sülfür ve amonyak kokusu vardı ki buna sadece mahkûmlar katlanabilirdi.

Gemi dolduğunda, mahkûmlar toz yığınlarıyla ne yapılacağını merak etti. Ustabaşı kendilerine ait kayalıklara doğru dümen alınca problem ortadan kalktı.

Toprak oraya boşaltılmış ve dağa bırakılmıştı. Çok geçmeden havayı kötü kokular kapladı. Bileklerine kadar toza batmışlardı. Üstleri başları, elleri, yüzleri toz içindeydi.

"Sanki bir cehennemin içindeyiz!" dedi mahkûmlar.

Yıllarca kayalığın üzerini kazıyıp, çöpleri oraya boşalttılar ve sonunda kayalık tamamen ortadan kalktı.

Kış gelince kar artıklarının üzerine beyaz bir örtü çekti.

Bahar gelip karlar eriyince, iğrenç koku ortadan kalktı ve toprak kalıp şeklini aldı. Bahardan sonra taraklama durdu ve taştan adamımız demirhanede çalışmaya gönderildi. Kayalıklara uğramadı bir daha. Sadece bir kez, sonbaharda, oraya gizlice gitti ve harika bir şeye rastladı.

Gerçek ısırganotları vardı, kozalaklar, kuzukulağı, devediken, yabani ot; hepsi de çok çirkindi, yakan, kokan iğrenç bitkiler. Kimse onları sevmezdi, toz yığınlarında, bataklıklarda ve çamurda yetişirlerdi.

Toprak yeşil bitkilerle kaplıydı. Çirkin canlı bitkiler; evet, çoğu kadifeçiçeği. Kahverengi çiçekleriyle ısırganotunu andırıyordu. Çirkindi, çünkü çiçek dediğin beyaz, sarı, mavi ya da kırmızı olmalıydı.

“Denizin dibini temizledik, bütün pislik burada; tek aldığımız teşekkür bu!” dedi mahkûm.

Başka bir kayalık bölgeye gönderildi. Oraya bir kale inşa edilecekti ve tekrardan taş içinde çalışmaya başladı. Taş, taş, taş!

Sonra bir gözünü kaybetti. Bazen de dayak yedi. Orada uzun süre kaldı. O kadar uzun zaman geçmişti ki yeni kral ölmüş ve yerine vârisi geçmişti. Krallığını ilan ettiği gün mahkûmlardan birinin serbest bırakılması gerekiyordu. Bunu hak eden kişi o zamana kadar hep düzgün davranmış ve günah işlediğini kabul etmiş biri olmalıydı. Evet, bu kişi ta kendisiydi! Ama diğer mahkûmlar kendilerine haksızlık yapıldığını düşün-

düler çünkü camiada pişman olan kişiye aptal denirdi; 'çünkü başka türlü davranma şansı yoktu.'

Yıllar geçti. Taştan adam yaşlandı. Artık ağır iş yapamadığından onu kendi kayalığına geri gönderdiler. Orada çuval dikmeye devam etti.

Günlerden bir gün, görevini tamamlayan papaz, oturup dikiş diken adamın önünde durdu.

"Evet," dedi papaz, "buradan ayrılmak istemiyor musun?"

"Nasıl olacak ki bu?" diye cevap verdi taş adam.

"Yanlış yaptığını anlar anlamaz gideceksin."

"Eğer bir gün doğru olanı değil de doğrudan fazlasını yapan birini bulursam, yanlış yaptığıma ikna olacağım. Ama böyle bir şeyin olacağına inanmıyorum."

"Doğru olan şeyden fazlasını yapmak için merhamet gerekir. Tanrı'ya dua et ki çok geç olmadan farkına varasın."

Bir gün taş adam kayalığı düzeltmesi için gönderildi. Belki yirmi yıldır oraya gitmemiştii.

Yine sıcak bir yaz günüydü; kelebek gibi parlak ve güzel gemilerden müziğin ve kahkahaların sesi duyuluyordu.

Sürülmemiş araziye geldiğinde, kayalığın hoş yeşil ağaçlar altında yok olduğunu fark etti. Milyonlarca ağaç rüzgârda küçük dalgalar gibi parıldayıp, ısıldıyordu. Uzun huş ağaçları, titrek kavaklar ve dişbudaklar sahilde yetişiyordu.

Her şey tıpkı rüyasında gördüğü gibiydi. Ağaçların dibinde uzun otlar kafa sallıyordu, kelebekler güneşin altında oynuyor, bal arıları çiçekten çiçeğe konuyordu.

Kuşlar şarkı söylüyordu, ama onların ne söylediğini anlayamadı ve bu yüzden bunun rüya olmadığını anladı.

Lanetli dağ, mutluluk dağı olmuştu. Adam peygamber ile asmakabağı hikâyesini düşünmekten kendini alamıyordu.

“İşte bu merhamet ve acıma duygusu,” diye fısıldadı bir ses içinden. Ya da bu bir uyarıydı.

Gemideki yolcuların yüzünde kasvetten eser yoktu. Aksine yüzleri o muhteşem manzara karşısında parıldamıştı; hatta bir tatil köyünün önünden geçen gemideki insanların yaptığı gibi yolculardan birinin elindeki mendili sallaması hoşuna bile gitti.

El sallayan ağaçların altındaki yolda yürüdü. Evet, orada ıhlamur ağacı yoktu, ama keşke olsaydı demeye de cesaret edemedi. Dalların sopaya dönüşme ihtimali onu korkuttu. Bu kadarını öğrenmişti.

Yapraklı yoldan geçerken, uzakta yeşil kapılı beyaz bir duvar gördü. Biri bir enstrüman çalıyordu. Çaldığı org değildi, çünkü el hareketleri çok daha hızlı ve canlıydı. Duvarın üzerinde hoş bir villa çatısı görünüyordu. Sarı ve mavi bir bayrak da rüzgârda dalgalanıyordu.

Rengârenk bir balonun duvarın öteki tarafında yükselip alçaldığını gördü; çocukların cıvıl cıvıl seslerini duydu. Bardak tabak tıngırtısı da masanın kurulduğunu söylüyordu.

Gidip, kapıdan baktı. Leylak çiçek açmıştı ve masa çiçeklerle kaplı bodur ağaçların altına kurulmuştu. Çocuklar etrafta koşuşturuyordu. Biri piyano çalıyor, biri de şarkı söylüyordu.

“Burası cennet olmalı,” dedi içinden bir ses.

Adam uzun bir süre durup, etrafı izledi. Sonunda açlığa, susuzluğa ve hayatın acılarına dayanamayıp yere yığıldı. Sonra kapı açıldı ve beyaz elbiseli küçük kız dışarı çıktı. Elinde gümüş bir tepsi taşıyordu, tepside de bir kadeh kırmızı şarap vardı. Adamın o zamana kadar gördüğü en kırmızı şaraptı. Çocuk yaşlı adama yanaştı ve şunları söyledi:

“Haydi, babacığım, bunu içmelisin!”

Yaşlı adam bardağı aldı ve içti. Zengin adamın şarabıydı, Güney’in güneşli yollarından gelmişti. Tadıysa hayatın baharı gibi tatlıydı.

“İşte bu merhamet,” dedi adam yaşlı boğuk sesiyle. “Ama sen kızım, kim olduğumu bilseydin bana bu şarabı getirmezdin. Cahilliğine veriyorum. Sahi, benim kim olduğumu biliyor musun?”

“Evet, mahkûmsun, biliyorum,” diye cevap verdi küçük kız.

Yaşlı taş adam geri döndüğünde, artık taş adam olmaktan çıkmıştı. İçinde bir şeyler kıpırdıyordu.

Dik yokuştan geçerken, bodur ağaçlara benzer pek çok gövdesi olan bir ağaç gördü. Diğerlerinden daha güzeldi; akdiken ağacıydı, ama yaşlı adam bunu bilmiyordu. Kırlangıç gibi hareketli siyah beyaz bir kuş daldan dala atlıyordu. Çiftçiler ona ağaç kırlangıcı diyordu ama farklı bir adı vardı. Yaprakların arasına oturup, tatlı üzgün bir şarkı mırıldandı:

Topraktan, topraktan, topraktan geldin; toprağa, toprağa, toprağa gideceksin.

Her şey rüyalarında gördüğü gibiydi. Yaşlı adam şimdi anlamıştı ağaç kırlangıcının ne demek istediğini.

YAZ ORTASI

Yaz mevsimiydi; kuzey ülkelerinde dünya gelin olmuş, toprak neşeyle dolmuş, tarladaki solmuş ekinlere henüz tırpan değmemiştir. Dereler şırıl şırıl akıyor, kuşlar şarkılarını mırıldanıyordu. Ormandan bir güvercin havalanıp kulübenin önüne kondu. O sırada doksan yaşındaki kadın yatağında yatıyordu.

Yaşlı kadın yirmi yıldır yatağa bağlı yaşıyor, iki oğlunun ekip biçtiği tarlada olup bitenleri penceresinden izliyordu. Ve dünyayı ve insanları kendi penceresinden yorumluyordu. Mevsim ve hava koşullarından cam rengârenk olmuştu. Başını pencereye doğru biraz çevirdiğinde, her şeyi sırasıyla kırmızı, sarı, yeşil, mavi ve mor görmeye başladı. Kış aylarında dışarı baksa, ağaçlar donmuş, yapraklar gümüş rengini almış olurdu. Yastıktan başını biraz daha çevirmek zorunda kaldı. Her yer yemyeşildi. Yaz gelmişti, tarlalar sarıya boyanmış, kara bulutlar yerini masmavi bir gökyüzüne bırakmıştı. Kadın büyü yapıldığını hayal eder ve bu yüzden hiçbir zaman sıkılmazdı.

Bu sihirli camların farklı bir özelliği daha vardı: Dışarıya doğru biraz şişkinlerdi ve görüş alanına düşen nesneler büyür ya da küçülürdü. Yetişkin oğlu ne za-

man keyifsiz bir halde eve gelse ve herkesi azarlamaya başlasa yaşlı kadının elinden onun tekrar iyi bir adam olmasını dilemekten başka bir şey gelmez ve onu hâlâ büyümemiş, küçük oğlu olarak görürdü. Torunlarını bahçede oyun oynarken izleyip, onların gelecekteki hallerini hayal ederken, durumunu biraz olsun değiştirdi. Artık onlar yetişkin, koskocaman kadın ve adamlar olmuşlardı.

Yaz boyunca pencere açık kalırdı, yoksa camlar ona gerçeği bu kadar güzel gösteremezlerdi. Şimdi ise, yaz ayının başlamasına birkaç gün kala, yılın bu en güzel zamanında, kadın yatağında yatıyor, penceresinden ormana doğru uzanan tarlaları seyrediyordu. Uzaklardan şarkı söyleyen bir kuşun sesi duyuluyordu. Kutsal İsa'nın bağışladığı en güzel sesiyle, Cennetin Krallığının neşesi ve görkemi ile söylüyordu şarkısını. Yorgun ve bitkin herkese kapı açtı orada.

Yaşlı kadın kısa bir süre şarkıyı dinledi ve sonra da Tanrı'ya minnetini bildirdi ancak Cennet dünyadan çok daha güzel bir yer olamazdı ve bundan fazlasını da istemezdi.

Daha sonra güvercin otlığın üzerinden dereye doğru uçtu. Çiftçinin biri kuyu kazıyordu orada. Kazdığı çukurun içindeki adam, yerin üç metre aşağısına inmişti; sanki kendi mezarı içinde duruyor gibiydi.

Güvercin köknar ağacına kondu ve Cennet sevinçinin şarkısını söyledi; ne gökyüzünü ne de denizi ve otlığı görebilen adamın Cennet hasreti çektiğinden emindi.

"Hayır," dedi çiftçi, "önce kazmalıyım; yoksa yaz misafirlerimin suyu olmayacak ve mutsuz genç anne çocu-

ğunu alıp yaşamak için başka yere gidecek.”

Güvercin kumun üzerine kondu. O sırada çiftçinin kardeşi ağdaki balıkları çıkarmaya çalışıyordu. Dalların arasına oturdu ve şarkı söylemeye başladı.

“Hayır,” dedi çiftçinin kardeşi, “aileme yemek götürmek zorundayım, yoksa çocuklarım açlıktan ölecek. Daha sonra! Daha sonra anlatacağım! Önce yaşayalım, sonra ölelim.”

Güvercin şirin kulübenin üzerine uçtu. Mutsuz küçük anne yaz mevsimi için kulübenin odalarını kiralamıştı. Verandada oturdu ve dikiş dikmeye başladı; yüzü zambak kadar beyazdı, başındaki kırmızı fötr şapkası yas elbisesi kadar siyah saçının üzerinde kocaman bir gelinciği andırıyordu. Yazın giysin diye kızına önlük dikiyordu, o da yere oturmuş işe yaramayan parçaları kesiyordu.

“Babam neden eve gelmiyor?” diye sordu küçük kız yukarı bakarak.

Bu cevablaması çok zor bir soruydu; o kadar zordu ki anne tek bir kelime dahi edememişti. Elbette babası da bu soruya yanıt veremezdi, çünkü uzaklarda, yabancı bir ülkedeydi. Acısı annesininkinden daha fazlaydı.

Dikiş makinesi düzgün çalışmıyor, sürekli ilmek atlıyordu. Kırılmadan önce, insan kalbinin dayanabileceği kadar iğne batırıyor, ama her iğne ipi daha da sert çekiyordu –ne tuhaf!

“Anne, ben köye gidiyorum,” dedi küçük kız. “Burası çok karanlık, güneşi görmek istiyorum.”

“Öğleyin git ve güneşli yerde oyna kızım.”

Şunu söylemem gerekir ki, adanın bu tarafındaki yüksek tepeler arasında etraf oldukça karanlıktı; kulübe kasvetli çam ağaçlarının arasındaydı ve ağaçlar güneşi engelliyordu.

“Bir de bana bir sürü oyuncak almanı istiyorum, anne.”

“Kızım, oyuncak almak için paramız yok ki,” diye cevap verdi anne başını biraz daha önündeki işe doğru eğerek.

Bu doğrudu; varlıktan yokluğa düşmüşlerdi. Artık uşakları yoktu ve evdeki bütün işi annesi yapıyordu.

Fakat kızının yüzündeki üzgün ifadeyi gören anne, onu dizlerine aldı.

“Minik ellerini annenin boynuna dola,” dedi.

Kızı dediğini yaptı.

“Şimdi de anneni öp bakalım!”

Küçük bir kuşun ağzına benzeyen küçücük, pembe, yarı açık ağzını annesinin dudaklarına yapıştırdı; keten çiçeği kadar mavi gözleri annesinin gözlerine bakıp gülümsediğinde, küçük kızın o güzel yüzüne tatlı masumluluğu yansiyordu ve kadının da tıpkı güneşin altında oynayan mutlu, küçük bir çocuk gibi neşeli görünmesini sağlıyordu.

“Onlara Cennetin Krallığı'nı söylesem ne fayda,” diye düşündü güvercin, “ama onlara bir şekilde faydam olacaksa, söylerim.”

Sonra da güneşli köye doğru uçtu. Orada yapması gereken şeyler vardı.

Öğlen olmuştu; anne koluna sepetini alıp, küçük kı-

zının elini tutmuştı. Sonra kulübeden ayrıldılar. Kadın daha önce hiç köye gitmemişti ama adanın diğer tarafında, güneşin battığı yere yakın olduğunu biliyordu. Ayrıca çiftçi on iki basamağı çıkmak zorunda kalacağını ve altı tane kapıdan geçeceğini de söylemişti ona.

Ve yola koyuldular.

Yol boyunca patikalardan geçtiler, yerler taşlarla ve eski ağaç kökleriyle kaplıydı. Küçük kızı taşımak zorunda kaldı ve bu da onu zorladı. Doktor, kızın sol ayağını zorlamaması gerektiğini söylemişti, çünkü ayağı o kadar zayıftı ki çok çabuk zarar görebilirdi.

Genç anne tökezleyerek yürüdü. Sevgili kızının yükü de üzerindeydi. Alnındaki ter damlaları inci gibi parlıyordu, ormanda hava çok sıcaktı.

“Çok susadım anne,” diye fısıldadı küçük kız şikâyet eder bir ses tonuyla.

“Biraz daha dayan kızım, köye vardığımızda su bulacağız.”

Sonra da küçük kızın susuzluktan kurumuş dudaklarını öptü ve kız gülümseyip, susuzluğunu unuttu.

Ancak güneşin kavurucu ışığı derilerini yakmıştı. Ormanda nefes almakta zorlanıyorlardı.

“Haydi kızım, biraz daha dayan,” dedi annesi kızı yere bırakarak.

Ama kızın küçük ayağı daha fazla dayanamadı; kız bir adım daha atamadı.

“Anneciğim, çok yoruldum,” diyerek yere oturdu ve ağlamaya başladı.

Ancak kızın oturduğu yerde, gül rengine çanı andıran çok hoş çiçekler açmış, etrafı tatlı badem kokuları

sarmıştı. Kız onları görünce gülümsemedi, çünkü hayatında bu kadar hoş bir şeyle daha önce karşılaşmamıştı ve gülümsemesi annesinin kalbine öyle bir güç verdi ki kadın kızını kucağına alıp yürümeye devam etti.

Birinci kapının önüne gelmişlerdi. Kapıdan geçip, mandalı dikkatlice tekrar kapattılar.

Aniden bir ses duyular, kişneme sesi gibi bir ses; sonra bir at onlara doğru koşmaya başladı, yolu kapattı ve yeniden kişnedi; kişnemesine sağdan soldan yanıtlar geliyordu. Yer sallandı, ağaçların yaprakları çatırdadı ve yaklaşan toynaklar taşları etrafa savurdu. Vahşi at sürüsü, çok geçmeden zavallı, korku içindeki yolcuların etrafını sardı.

Kız, yüzünü annesinin omzunun arkasına sakladı; küçük kalbi korkudan duracak gibiydi. “Çok korkuyorum,” diye fısıldadı.

“Tanrım, bize yardım et,” diye dua etti anne.

Aynı anda köknar ağacının üzerinde duran bir karatavuk şarkı söylemeye başladı: Atlar hızlı bir şekilde oradan uzaklaştılar ve ormanda yeniden sessizlik hâkim oldu.

Sonra ikinci kapıya geldiler, ondan da geçip mandalını yerine taktılar.

Bu kez ekilmemiş toprak üzerindeydiler; güneş artık eskisinden daha çok yakıyordu onları. Önlerinde yığınla toprak parçası vardı fakat bu toprak parçaları dik bir arazide hareket etmeye başlamıştı. İşte o zaman aslında gördükleri şeyin bir koyun sürüsü olduğunu anladılar.

Koyunlar, özellikle de kuzular, oldukça nazik ve zararsız hayvanlardı, ancak koçlar için aynı şeyi söylemek

pek mümkün değildi. Koçlar vahşiydiler ve genellikle onlara zararı dokunmamış kişilere saldırmaktan zevk alırlardı. Patikanın tam ortasında önlerine bir koç çıktı. Çukurun üzerine doğru zıpladı80976. Başını eğdi ve birkaç adım geriye doğru yürüdü.

“Çok korkuyorum, anne,” dedi küçük kız ve kalp atışları hızlandı.

“Bağışlayan Tanrım, bize yardım et!” diye iç geçirdi annesi ve yalvaran gözlerle gökyüzüne baktı.

Yukarıda, gökyüzünün mavi kubbesinde, kanatlarını kelebek gibi çırpıp küçük bir tarlakuşu şarkı söylemeye başlamıştı. O şarkı söyledikçe, koç gri toprak parçalarının arasında kayboluvermişti.

Üçüncü kapıya gelmişlerdi. Dik bir bayırdıydılar; toprak bataklıktı ve çok geçmeden yarığa geldiler. Tümsekler mezarları andırıyordu, üzerlerini burçak ve beyaz pamuk çiçekleri örtmüştü. Bataklığa saplanmamak için dikkat etmeleri gerekiyordu. Her yerde bolca zehirli böğürtlen türemişti; küçük kız onlardan toplamak istedi. Annesi izin vermediğinden ağlamaya başladı. Zehir ne demek, onu anlayamıyordu.

Yürürken beyaz bir levha dikkatlerini çekti, sanki araçların arasından bir görünüp bir kayboluyordu; güneş de toprak parçalarının arkasında yok oldu ve etrafı beyaz bir karanlık kapladı. Varacakları yerde su bulma umuduyla yollarına devam ettiler.

Yolda beyaz kapılı çitin arkasındaki beyaz kulübenin önünden geçtiler; kapısı sanki herkese açıktı. İçeri girince, kendilerini şakayık ve haseki küpelerinin yetiştirildiği bir bahçenin içinde buldular. Anne, alt kattaki bütün perdelerin çekili olduğunu fark etti. Perdelerin

hepsi beyazdı. Ancak çatıdaki pencerelerden biri açıktı ve kınaçiçeğinin üzerinde beyaz bir el görünmüştü. Küçük beyaz bir mendil sallıyor, sanki uzun yolculuğa çıkacak birine hoşça kal diyordu.

Kulübeye kadar yürüdüler. Yeşilliğin içinde mersin ağacı çelengi ile beyaz güller vardı. Ama gelin çelengi için çok fazla büyüktüler.

Ön kapıdan içeri girdiler ve annesi içerde birinin olup olmadığını anlamak için seslendi. İçeriden yanıt gelmediği için, salona geçtiler. Yerde, orman çiçekleriyle çevrelenmiş gümüş ayağı olan siyah bir tabut duruyordu. Tabutun içinde başında gelin tacıyla genç bir kadın yatıyordu.

Odanın duvarları çamdan yapılmıştı ve sadece yağ ile verniklenmişti, bu yüzden tüm budaklar görünüyordu. Budak deliklerindeki budaklar dünyayı izliyordu pek çok göz gibi.

“Aman Tanrım, gözlere bak anne,” diye bağırdı küçük kız.

Evet, her çeşit göz vardı: İri gözler, anlamlı gözler, ciddi gözler, ışıldayan ve gizlice gülümseyen, küçücük gözler ve nefret dolu gözler, beyaz kısmı çok büyük olan gözler, samimi ve içten gözler, kişinin doğrudan kalbini yansıtan gözler. Bir de ölmüş kızını özlemle anan annenin büyük, hassas gözleri vardı. Göz kapağındaki şeffaf gözyaşı titriyor ve tıpkı yeşil ve kırmızı elmaslar gibi parlıyordu yansıyan güneş ışıyla.

“Uyuyor mu?” diye sordu çocuk ölen kızın yüzüne bakarak.

“Evet, uyuyor.”

“O bir gelin mi, anne?”

“Evet canım.”

Anne onu fark etmişti. Yaz ortası gelin olacak kız oydu. Denizci sevgilisi eve dönecekti; ama genç adam ona sonbahara kadar eve dönemeyeceğini yazmış ve bu da onu çok üzmüştü. Sonbahara kadar bekleyecek takati kalmamıştı çünkü o zaman yapraklar dökülecek ve kış rüzgârı her yerde onlarla zorlu bir oyun oynayacaktı.

Güvercinin şarkısını duydu. Şarkı kalbini titretti.

Geçenlerde anne kulübeden ayrılmıştı; artık nereye gideceğini biliyordu. Ağır sepetini kapının dışına bırakıp, kızını kucağına aldı. Sonra sahille aralarında engel teşkil eden tarladan karşıya geçti.

Arsa, muhteşem bir çiçek deniziydi adeta; çiçekler ayaklarının etrafında dalgalanıp, fısıldıyorlardı. Üzerinde polenler olan su berrak ve maviydi. Suyun içinden değil de, mavi keten tomurcuklarının arasından geçiyorlardı. Uzanıp toplamıştı onlardan.

Çiçekler yere doğru eğilmiş, sonra başlarını tekrar havaya kaldırmışlardı; tıpkı küçük dalgacıklar gibi botun yan tarafını kucaklıyor ve birbirleriyle fısıldaşıyorlardı. Keten bitkilerinin sardığı arsanın sonu gelmiyordu, ama o anda beyaz bir sis dalgası üzerlerini kaplamıştı. Gerçek dalgaların uğultusunu duydular; sisin ardından şarkı söyleyen tarlakuşunun sesi geliyordu.

“Nasıl olur da tarlakuşu denize gelip şarkı söyler?” diye sordu çocuk.

“Deniz o kadar yeşildi ki tarlakuşu onu tarla sandı herhalde,” diye cevap verdi annesi.

Sis yine etrafı kaplamıştı. Gökyüzü maviydi ve tarla-

kuşu hâlâ şarkı söylüyordu.

Sonra tam karşılarında, denizin ortasında, beyaz kumsalı gördüler. Kumsalda el ele yürüyen ve bembeyaz kıyafetli insanlar vardı. Akşam güneşi, beyaz ateşlerin kutsal kaplarda yandığı kemeraltının altından çatısı üzerinde parıldıyordu. Yeşil adanın üzerinde gül kırmızısı ve ot yeşili bir gökkuşağı belirmişti.

“Anne, o ne?”

Anne cevap veremedi. “Yoksa güvercinin söylediği Cennet’in şarkısı mı? Cennet ne ki anne?”

“Herkesin birbirini sevdiği bir yer canım,” diye cevap verdi annesi. “Hırsızlığın ve açlığın olmadığı bir yer.”

“O zaman oraya gidelim anne,” dedi çocuk.

“Evet, gideceğiz,” dedi yorgun ve terk edilmiş anne.

BÜYÜK ÇAKIL TAŞI VE ELEK

Anne yılanbalığı ve oğlu denizin dibinde, iskele yakınlarında uzanmış ağını atmaya hazırlanan genç bir balıkçıyı izliyorlardı.

“Şuna baksana!” dedi anne yılanbalığı. “Bak, işte orada dünyadaki kötülüğün ve kurnazlığın bir örneği duruyor... İzle onu! Elinde bir kamçı tutuyor; kamçı ipini fırlatıyor denize –işte, bak! Ucundaki ağırlık denize batmasını sağlıyor, işte bak ağırlık da orada. Ağırlığın altındaki kancada da solucan var. Ne yaparsan yap onu ağzına alma, alırsan seni yakalar. Genellikle sadece ağzı açık ayran budalaları bu hileyi yutar. Tamam mı? Şimdi artık her şeyi biliyorsun.”

Deniz yosunu, midye kabuğu ve salyangozla beraber, sallanmaya başladı; şırıltı ve tıkırtılar duyuluyordu. Kocaman kırmızı balina üzerlerinden jet gibi geçti. Sarmal kuyruk yüzgeci vardı ve işlerini onunla yapıyordu.

“Vapur geliyor,” dedi anne yılanbalığı, “yer aç!”

Tam bu sözleri söylemişti ki, yukarıdan şiddetli bir gürültü geldi. Sanki yukarıdaki insanlar vapur ile sahil arasına kısa sürede bir köprü inşa etme telaşındaydılar. Ayak sesleri geliyordu: rap, rap, rap. Ama suyu bulanıran petrol ve dumanla ilgili bir şey görmek pek kolay

değildi.

Köprünün üzerinde çok ağır bir şey vardı, o denli ağırdı ki köprüyü gıcırdatıyordu. Bağırان adamların sesleri duyuluyordu:

“Yukarı kaldırın! Size diyorum, Yukarı! Sıkıca tutun! Yukarı doğru! Kaldırın!”

Sonra tarif edilemez bir şey oldu. Sanki altmış kazık aynı anda parçalanıyor gibi bir ses çıktı; denizin dibine doğru bir yarık açılmıştı ve orada, iki taşın arasına sıkışmış siyah bir müzik kutusu vardı. Anne yılanbalığı ve oğlunun yakınındaki bu kutudan çın çın sesler geliyordu. Anne balık ve oğlu bir anda okyanusun derinliklerinde kayboldular.

Yukarıdan bir ses geldi:

“Üç kulaç derinliğinde! İmkânsız! Boş ver, kalsın orada. Hurda parçasını çekmeye değmez. Tamir ettirmek için değerinden fazla masraf gerekir.”

“Maden ustasının sesi bu, piyanosu denize düşmüş.”

Sessizlik oldu; vidaya benzer yüzgeçleri olan büyük balık gitti ve sessizlik arttı.

Güneş battıktan sonra rüzgâr çıktı; yosun ormanındaki siyah kutu taşlara çarptı. Taşlara her vuruşunda müzik çalıyordu. Müziği dinleyip, kutuyu izlemek için balıklar geliyordu her yandan.

İlk ortaya çıkan anne yılanbalığı oldu. Parlatılmış yüzeyde yansımasını görünce, “Aynalı bir gardırop bu,” dedi.

Söylediği şey mantıklıydı, bu yüzden diğerleri de onu tekrarladı: “Aynalı bir gardırop bu.”

Sonra bir kayabalığı geldi ve henüz kopmamış mum-

lukları kokladı. Oyuklarda hâlâ mum kalıntıları vardı. “Yeniliyor,” dedi, “keşke sıırım için kullanılmasa!”

Sonra kocaman bir levrek geldi ve pedalın üzerine uzandı; ancak çok geçmeden kutu öyle bir gümbürdedi ki balıklar hızlıca kaçtı.

O gün daha öteye geçemediler.

Gece fırtına çıktı ve müzik kutusu güneş batınca ya kadar kaldırımcı tokmağı gibi güm güm ses çıkardı. Anne yılanbalığı ile diğerleri geri döndüklerinde, kutunun değiştiğini fark ettiler.

Kapağı tıpkı köpekbalığının ağzı gibi açıktı; o zamana kadar görmüş oldukları en büyük dişlere sahipti fakat dişlerinin hepsi siyahtı. Makinanın her tarafı yavru balıklar gibi şişkindi; tahtalar eğilmiş, pedal yürüme halindeki ayak gibi yukarı kalkmıştı. Mumlukların kolları yumru elleri andırıyordu. Korkunç bir görüntü!

“Parçalanıyor,” diye bağırdı levrek ve kanatlarını açtı. Dönmeye hazırdı.

Tahtalar denize batıyordu. Kutu açılmıştı. Artık içinde neler olduğu görülüyordu; gördükleri en hoş şeydi.

“Tuzak! Sakın yaklaşma!” dedi anne yılanbalığı.

“El tezgâhı,” dedi dikenli balık. Kendisine yuva yapma konusunda uzmandı.

“O, bir çakıl eleği,” dedi kireçtaşının altında yaşayan kırmızı gözlü balık.

Çakıl eleği olabilirdi. Üzerinde ufak tefek ve kum elemek için kullanılan eleklerde olmayan pek çok incik boncuk vardı. Beyaz yünlü çorap içindeki ayak parmaklarına benzer küçük delikleri vardı. Hareket ettiklerinde iki yüz ayak parmağı iskeletli ayağın yürümesine

benzerdi. Yürür, yürür ve asla oradan ayrılmazdı.

Oldukça tuhaf bir şeydi. Ama plan suya düşmüştü çünkü iskelet artık tellere değmiyordu. Sanki kapıyı çalıyormuş gibi parmaklarıyla suyun üzerinde müzik çalıyor, içeri girip giremeyeceğini soruyordu.

Plan suya düşmüştü. Dikenli balık sürüsü geldi ve kutunun içinden geçti. Tellerin üzerine iğnelerini bıraktıkları zaman, tellerden yine ses çıktı. Ancak bu kez farklı bir melodi çalıyordu. Melodinin tınısı değişmişti.

Kızıl bir yaz akşamında, iki çocuk, oğlan ve kız, köprü geçidinin üzerinde oturuyorlardı. Özel bir şey yoktu akıllarında. Sonra birden denizin derinliklerinden gelen müzik sesiyle irkildiler. Ses çok uzaktan geliyordu. Acaba yanılmış olabilirler miydi?

“Duydun mu?”

“Evet, neydi o? Kabuk sesi?”

“Hayır, sivrisinekler şarkı söylüyor.”

“Hayır, denizkızı!”

“Burada denizkızı yaşamıyor ki. Müdür öyle söyledi.”

“O bilmez.”

“Hey! Dinle bak!”

Bir süre dinleyip, eve gitmek üzere oradan ayrıldılar.

O sırada, yaz ayının iki yeni misafiri köprüünün üzerinde oturuyordu; adam kadının gözlerinin içine baktı. Gözlerinde altın günbatımı ile yeşil kıyıların yansımasını gördü. Sonra müziği duydular; sanki biri cam parçalarıyla piyano çalıyordu. Ama bu kez farklı tuşlara dokunuyor ve sadece dünyaya mesaj vermek isteyenlerin hayallerinde duyulan melodiye çalıyordu. Fakat farklı

bir sebep aramadılar; o müziğin kalplerinden geldiğine inanmışlardı.

Sonra her yıl gelen ziyaretçiler etrafta dolanmaya başladı; oyundan haberdardılar ve bunu yüksek sesle dile getirmekten büyük keyif duyuyorlardı:

“Maden ustasının su altındaki piyanosu.”

Hakkında bilgi sahibi olmayan yeni ziyaretçiler müzikten keyif alır, akılları karıştırdı. Fakat eskiler gelip, onları aydınlattığında, keyifleri sona ererdi.

Müzik kutusu yaz ayında orada dururdu. Dikenli balıklar sanatlarını levreğe de öğretir ve boynuz kulağı geçerdi. Piyano ise misafirler için düzenli balık avlama alanı haline gelirdi. Orada mutlaka bir levrek avlarıydı. Pilotlar piyanonun etrafına ağlarını atardı. Bir keresinde de garson kırmızı gözlü balık avlamak için orada beklemişti. Ama eski bir çingırağı olan oltası balık yakalamayınca, onu geri çekti ve yarım notalık bir ses duydu. Evet, oltaya bir şey takılmıştı. Oltayı yukarı çekti ve parmak uçlarında ip olan beş parmağı çıkardı. Kemikleri, iskeletin kemikleri gibi kırılmıştı. Sonra korktu ve oltasını tekrar denize attı. Aslında ne olduğunu gayet iyi biliyordu.

Şansın yaver gittiği, suyun ılık olduğu ve tüm balıkların serinliğin tadını çıkarmak için suyun derinliklerine kaçtığı o günlerde müzik sesi kesilmişti. Ağustos ayında, mehtaplı bir gecede, misafirler kayak yarışları yaptılar. Maden ustası ve karısı da oradaydı. Beyaz bir kayığa binip, oğullarıyla birlikte yavaşça kürek çektiler. Kayık yüzeyi ay ışığındaki gümüş ve altını andıran siyah suların üzerinde ilerledikçe, aşağıdan gelen müziği işittiler.

“Ha ha!” diye kahkaha attı maden ustası, “şu eski piyanoyu dinlesenize! Ha, ha!”

Ama karısının kafasını resimlerdeki penguenler gibi tuttuğunu görünce sustu; karısı sanki boynunu ısırarak ve yüzünü saklamak istiyordu.

Eski piyano ve onun uzun hikâyesi onda bazı anıları canlandırmıştı: birlikte döşedikleri yemek odası, ilk çocuklarının piyano dersleri, uzun akşamların sıkıcılığını ve gündelik hayatın monotonluğunu bir an olsun unutturan, siniri neşeye dönüştüren, eski mobilyalara bile güzellik katan melodiler... Ama bu hikâye başka bir yere aitti.

Sonbaharda soğuk rüzgârlar esmeye başlayınca, binlerce sardalya gelip müzik kutularına girdiler. Veda konseri veriyorlardı. Pek çok martı ve fırtına kırlangıcı da onları dinliyordu. Gece müzik kutusu denize bıraktı ve hikâye böylece sona erdi.

TEMBEL ADAM

Orkestra Şefi Crossberg, sabahları yataktan kalkmak istemezdi. Önceki akşam hem orkestrayı yönetmiŐ hem de eve gelip yatmadan önce birkaç kadeh bira içmiŐ olurdu. Bir iki kez erken kalkmayı denedi, ama bu ona hiç keyif vermedi. Arkadaşını aradı; hâlâ uyuyordu. Sonra bankaya gidip borcunu ödemek istedi ancak banka hâlâ kapalıydı. Ödünç plak almak için kütüphaneye gitti ama o da henüz açılmamıŐtı. Tramvayı kullanmak istedi fakat saat daha çok erkendi. Sabahın bu saatinde taksi bulmak bile imkânsızdı. Sevdii Şeylerden alamadı; hiçbir Şey yapamıyordu. Bu yüzden, yataktan geç kalkma huyuna geri döndü; ne de olsa kendinden başka memnun edeceii kimse yoktu.

Güneşi, çiçekleri ve çocukları seviyor; ama hassas enstrümanları yüzünden caddenin güneşli kısımlarından yürüyemiyordu. Güneşli bir odada dursalar, hemen akortları bozulurdu.

Bu yüzden, 1 Nisan'da, kuzeye bakan odada kalmaya başladı. Odanın kuzeye baktığından emindi, çünkü saatinde pusula vardı ve akşam gökyüzünde Büyükayı'yı bulabiliyordu.

O ana kadar her Şey yolundaydı; sonra ilkbahar gel-

di ve hava o denli ısındı ki kuzeye bakan odada kalmak daha da hoş bir anlam kazandı. Odası, oturma odasına açılıyordu. Her zaman kapkaranlık, panjurları kapalıydı odanın. Oturma odasında panjur yoktu, çünkü o böyle istiyordu.

Bahar gelmiş, her taraf yeşile bürünmüştü. Şef, “Hazelmount” adlı restoranda akşam yemeği yemiş ve arkadaşıyla birlikte bir şişe şarap içmişti. Bu yüzden o sabah bayağı uyumuştur. Özellikle de o gün tiyatro kapalı olduğundan.

Uykusunu almıştı, ama uyurken oda bayağı sıcak olmuştu. Bu yüzden birkaç kez uyandı ya da en azından uyandığını düşündü. Bir an duvar kâğıdının yandığını sandı, ama aslında şarap yüzünden öyle hissediyordu; sonra yüzüne sıcak bir şeyin değdiğini hissetti, sebebi kesinlikle şaraptı. Yatağın içinde döndü ve tekrar uykuya daldı.

Saat dokuz buçukta uyandı, üstünü giydi ve sonra oturma odasına gidip, güne zinde başlamak için her sabah içtiği sütü aldı.

O sabah oturma odası hiç serin değil, aksine çok sıcaktı. Soğuk süt de ısınmıştı; ılık, fena halde ılıktı.

Şef sinirli bir adam değildi, ama her şeyin belli bir düzene ve yöneme göre yapılmasından hoşlanırdı. Bu yüzden yaşlı Louisa’yı aradı. İlk şikâyetlerini oldukça yumuşak bir ses tonuyla yaptığından, onunla konuşurken de nazik olmaktan ziyade sabırlı bir şekilde konuştu. Kadın kendisini tehlikeye atmıştı.

“Louisa,” dedi. “Bana ılık süt vermişsin.”

“Hayır, efendim,” diye yanıtladı Louisa, “oldukça soğuktu, beklerken ısınmıştır.”

“O zaman odada ateş yakmış olmalısın, bu sabah oda çok sıcak.”

Hayır, Louisa ateş falan yakmamıştı. Kalbi kırılmış bir halde mutfığa gitti.

Adam, süt olayını affetmişti. Ama oturma odasına şöyle bir bakınca kendini kötü hissetti. Piyanonun yanına küçük bir sunak koyduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Küçük masası, iki tane gümüşten mumluğu ve genç bir kadının büyük bir fotoğrafı ile kenarları altın işlemeli bir şampanya bardağı vardı. Bu bardağın içinde –düşünde bu bardağı kullanmıştı– daima, bir zamanlar hayatının güneşi olan kadına sunulan ve onu hatırlatan kırmızı bir gül vardı. İster kış olsun ister yaz, bardağın içinde her zaman bir gül bulunurdu. Kışın, gül bir hafta boyunca solmazdı. Tabii ki çiçeği doğru yerden koparır ve suyun içine biraz tuz atarsa. Dün de bardağın içine taze bir gül koymuştu. Bugün solmuş, pörsümüş, ölmüş, boynu bükülmüştü. Bu kötüye alametti. Çiçeklerin ne kadar hassas varlıklar olduğunu biliyordu ve onların sadece belli insanların elinde yeşerdiğinin farkındaydı. Bir keresinde, karısı daha hayattayken, çalışma masasının üzerinde duran gülün nasıl da aniden solup öldüğünü hatırladı. Çiçeği, *hayatının güneşinin* bulutların arkasına saklandığı anlarda solardı. Bunun da farkındaydı. Hafif gökgürültüsünden sonra gelen yağmur damlaları arasında kaybolup giderdi kısa bir süre içinde. Güller, huzuru ve kibar sözcükleri sever; cırtlak seslere tahammül edemezlerdi. Müzikten hoşlanırlardı, bu yüzden zaman zaman güllere müzik çalar, onlar da tomurcuklarını açıp, gülümserlerdi. Louisa zor bir kadındı ve odasına döndüğünde sık sık homurdanır, kendi

kendine söylenirdi. Bazı günler çok sinirli olurdu. Süt mutfakta kesilir, akşam yemeği tatsız tuzsuz çıkardı. Bir keresinde Şef bunu fark etmişti. Ruhu diğer insanların hissetmediği durum ve etkilere karşılık veren hassas bir enstrümandı.

Louisa'nın gülü soldurduğunu anlamıştı; ona hakaret etmiş, ya da bardağı devirmiŐ veya sinirli bir Şekilde çiçeğe üfle miŐ olabilir di. Çiçek buna dayanamazdı. Bu yüzden tekrar onu aradı; Lousia kafasında bir Şeyler uydurmaya çalıŐırken, adam daha sert, fakat kaba olmayan bir tavırla Şunları söyledi:

“Çiçeğime ne yaptın, Louisa?”

“Hiçbir Şey, efendim!”

“Hiçbir Şey mi? Durduk yere mi soldu? Gördüğün gibi, bardakta hiç su kalmamıŐ. Suyu yere dökmüŐsün işte!”

Louisa böyle bir Şey yapmamıŐtı, bu yüzden mutfağa gitti ve ağlamaya başladı. Masum bir insanın suçlanmasıkabul edilebilir bir Şey değildi.

İnsanların ağlamasına dayanamayan Şef Crossberg daha fazla bir Şey demedi, ama akşam gidip yeni bir gül aldı. Daha dalından yeni koparılmıŐtı ve tabii ki etrafı tellerle çevrilmemiŐtı, karısı bundan hiç hoşlanmazdı.

Sonra yatağına gidip uyudu. Yine rüyasında duvar kâğıdının yandığını sandı; yastığı çok sıcaktı. Ama uyumaya devam etti.

Ertesi gün, sunak önünde sabah duasını etmek için oturma odasına girince bir de ne görsün; çiçeğin bütün pembe yaprakları gövdesine dökülmüştü. Tam zili çalmak için elini uzatıyordu ki, sevdiği kadının resmini,

yarısı katlanmış halde, şampanya bardağının yanında gördü. Louisa bunu yapmış olamazdı.

“Louisa, her şeyim, vicdanım ve ilham perim,” diye düşündü çocuksu bir kafayla. “Benden memnun değil, bana kızgın: ne yaptım ki ona?”

Vicdanının sesini dinledi ve her zaman olduğu gibi birden fazla hatası olduğunu gördü. Yavaş yavaş hatalarını telafi etmeye karar verdi.

Sonra resmi çerçeveletti ve gülün üzerine cam bir gölgelik koydu, böylece her şeyin yoluna gireceğini düşündü. Ama içten içe de korkuyordu.

Sonra bir haftalık bir seyahate çıktı; eve geç saatte dönüp, doğrudan yatağa gitti. Gece bir kez uyandı, rüyasında lambanın yandığını görmüştü.

Ertesi sabah öğlene doğru oturma odasına girdiğinde, oda çok sıcaktı ve her şey korkunç derecede eski püskü görünüyordu. Panjurlar solmuş, piyanonun üzerindeki örtü parlaklığını yitirmiş, asılı duran lambadaki yağ buharlaşmış ve önceden kelebeklerin uçtuğu süs eşyasının altında titrer halde durmaktaydı. Su şişesindeki su da iyice ısınmıştı.

Ama en üzücüsü, kadının fotoğrafının tıpkı sonbahar yaprakları gibi solmuş olmasıydı. Adam çok üzgündü ve ne zaman böyle üzgün olsa piyanosunun yanına gider ya da eline kemanını alırdı. Durum bunu gerektirebilirdi.

Bu kez piyanonun başına oturmuştu. Tabii ki aklından Grieg'in sonatını E minörde çalmak geçiyordu. Beethoven'ın D minör sonatından sonra en iyi ve en başarılı bulduğu parçaydı o. E'nin D'den sonra gelmesiyle bir ilgisi yoktu bunun.

Piyano, o güne kadar işlevini yerine getirmişti. Akordu bozulmuş, pek çok zorluk çıkarmıştı. Gözleri ve parmaklarının kötü bir durumda olduğuna inanmaya başlamıştı. Ama hata onların değildi. Usta bir akortçu tarafından akort edilmesine rağmen, hâlâ bozuktur. Sanki biri büyü yapmıştı piyanoya.

Kemanını aldı, elbette onu da akort etmesi gerekiyordu. E telini sıkılaştırırken, ayar vidası çalışmadı. Tel iyice gevşedi. Şef, güç kullanmayı denedi, tel güçlü bir ses çıkararak koptu ve kurumuş yılanbalığı derisi gibi tomar haline geldi.

Kesin büyü yapılmıştı!

Kadının fotoğrafının solup gitmesi gerçekten de en kötüsüydü. Bu yüzden sunağın üzerini örttü.

Aslında örtüyü hayatının en güzel parçasının üzerine örtmüştü. Canı çok sıkıldı buna; etrafta üzgün üzgün dolanmaya başladı, akşamları dışarı çıkmadı.

Yazın yarısı neredeyse bitmişti. Geceler gündüzlerden daha kısaydı. Ama panjurlar yüzünden yatak odası her zaman karanlık olduğundan şef bunu fark edemiyordu.

Sonunda bir gece –yaz ortası– uyandı, oturma odasındaki saat on ikiyi gösteriyordu. Bu işte bir tuhafılık vardı, her şeyden önce on üç uğursuz bir rakamdı. Bir de düzgün çalışan hiçbir saat on üçü göstermezdi. Yine uyku tutmadı, oturma odasından tuhaf saat tıkırtıları geliyordu. Sonra güm diye bir ses duyuldu. Sanki mobilya ortadan ikiye ayrılmıştı. Hemen peşinden gizlice yaklaşan ayak sesleri duydu ve saat tekrar çalmaya başladı. Durmadan çaldı. Elli kez, yüz kez. Gerçekten tuhaf bir durumdu.

Sonra odasına parlak bir ışık demeti girip, duvara bir resim çizdi. Gamalı haç şeklinde tuhaf bir şeye benziyordu. Oturma odasında ışık mı yanıyordu? Peki, kim yakmıştı? Bardak şingirtıları da geliyordu, sanki içeride misafir vardı. Kristal şampanya bardakları... Ama tek bir söz dahi söylenmemişti. Sonra daha fazla ses duymaya başladı: branda kapatma sesleri ya da çamaşır makinesinin sıkma sesi gibi...

Şef, yataktan kalkıp neler oluyor diye gidip bakmanın şart olduğunu düşündü. Kendini Yüce Tanrı'nın ellerine emanet ederek.

Önce, Louisa'nın rengârenk elbisesinin mutfak kapısından yok oluşunu gördü, sonra panjurları gördü, panjurlar çekilmişti. Vazo içindeki çiçeklerle süslenmiş yemek masasını da gördü. Gelini eve getirdiğinde bile evde bu kadar fazla çiçek yoktu.

Ne ilginç! Güneş tam yüzüne, mavi fiyordun ve uzaklardaki ağaçların üzerine vuruyordu; oturma odasını aydınlatan ve tüm bu küçük oyunları yapan da oydu. Sabahın bu erken saatinde uyanan güneşi kutsadı ve tembel adamla dalga geçti. Hayatının güneşi dediği kadının hatırasını kutsamıştı. Bu yeni bir oyun değildi, ama daha iyisini düşünememişti. Yine de iyi sayılırdı.

Sunağın üzerinde taze bir gül vardı. Sonu gelmeyen işler onu tüketmeden önceki tazeliğinde. Yorulmuştu! Güçlü bir insan olamamıştı; hayatın zorlukları ve darbeleri ona fazla gelmişti. Günlük temizlik ve ütüşlerinden sonra yatağa kendini nasıl atacağını bilmez ve şikâyet eder bir ses tonuyla, "Çok yorgunum!" derdi. Bu dünya zavallı küçük kadına göre değildi. Gezideyken bir kez oynamıştı oyunu, ama sonra çok uzaklara gitmişti.

“Güneş görmemiş,” dedi doktor. O zamanlar güneş gören bir yerde yaşayacak imkânları yoktu. Güneş gören yerler de çok pahalıydı.

Ama şimdi farkında olmasa da güneş görüyordu. Güneş ışığının altında duruyordu. Fakat artık iş işten geçmişti. Yaz ortasını kaçırmıştı ve güneş tekrar yok olacak, bir yıl yüzünü göstermeyecek, sonra geri dönecekti. Bu dünyada her şey tuhaftı.

KAPTAN'IN BAŞINDAN GEÇENLER

Filika dışarıda, burnun üzerindeki son deniz fenerinin ötesinde duruyordu. Kış güneşi çoktan batmış, deniz yükselmişti; gerçek dalgakıranları olan gerçek bir denizdi. İkinci kaptan emir verdi: “Rotayı rüzgâr yönüne çevirin!”

Limanın uzaklarında, denizin ücra köşelerinde, iki direkli bir yelken görüldü. Kadın, yelkenliyi geriye doğru itti ve kaptanın bayrağını çekti. Limana girmek için izin istedi.

“Dikkat et!” diye bağırdı dümende duran birinci kaptan. “Bu denizde çalışacağız, ama gemiyi faça etmemiz gerekiyor, sen Victor, fırsatını bulur bulmaz... Gemiye rotasına sok! Hemen, şimdi! Anlaşıldı mı?”

Filika döndü ve dışarıda durmakta olan, öne arkaya yalpa yapan iki direkli yelkenliye doğru seyretti.

“Çok tuhaf, yelken bezinin tamamını sarmış olması gerekiyordu... Gemide ışık görebiliyor musunuz? Hayır! Direğin ucunda da ışık yok! Baksana Victor!” Filika iskeledeydi, Victor da küpeştede bekliyordu. Gemi büyük dalgaların üzerinde yükseldiğinde, yelkenlinin armasına doğru sıçradı. Filika alargaya çıkmış, volta vurmuş ve limanın yolunu tutmuştu.

Victor güverte ile kunceta ortasındaki teçhizat bölümünde oturup, güverteye çıkmadan soluklandı. Aşağı iner inmez, dümene gitti. Tam da yapması gereken şey buydu. Orada kimsenin olmadığını görünce çok şaşırdı. “Kimse yok mu?” diye bağırdı. Ama cevap alamadı.

“İçeride bir şeyler içiyorlardır,” diye düşünüp, kabin pencerelerinden dikkatlice onları aradı. Hayır, bir Allah’ın kulu yoktu. Mutfağa gidip, kış güvertesini kontrol etti. Orada da kimse yoktu. Sonra terk edilmiş bir gemide olduğunu fark etti; gemi su almaya başlamıştı, batıyordu.

Filikanın nerede olduğunu anlamaya çalıştı; karanlıkta kaybolmuştu.

Limana ulaşması imkânsızdı. Yelkenleri takıp, yelken ipi ve borina halatını çekerken dümende beklemek bir denizci için çok fazlaydı.

O esnada yapılabilecek bir şey yoktu. Geminin akıntıyla sürüklendiğini fark etse de, bir şey yapmadı.

Durumdan memnun olduğunu söylemek doğru olmazdı ama kaptan en kötüsüne de hazır olmalıydı. Yanından bir yelkenlinin geçebileceği ihtimali onu rahatlattı. Bir an önce ışık yakıp, işaret vermesi gerekiyordu.

Mutfağa doğru gitti, kibrit ve fener arıyordu. Deniz çok dalgalı olmasına rağmen, geminin hareket etmediğini fark etti. Hayrete düşmüştü. Ana direğin oraya gelince, kendini küçük mavi ve beyaz kareleri olan halıyla kaplanmış parkenin üzerinde yürürken buldu. Buna daha da çok şaşırdı. Yürüdü, yürüdü ama halının sonu gelmiyordu. Hâlâ mutfağa ulaşamamıştı. Anlaşılmaz, fakat eğlenceliydi. Onun için farklı bir deneyim olmuştu.

İki tarafı mükemmel bir şekilde aydınlatılmış olan mağazaların girişine geldiğinde, halıdan epeyce uzaklaşmıştı. Sağ tarafta tartı ile otomatik bir figür vardı. Bir anlık tereddüitten sonra, tartının üzerine atlayıp bozuk para attı. Yetmiş kilo çıkacağından neredeyse emindi, ekranda sadece on bir yazdığını görünce kendini gülmekten alamadı. Makine bozulmuş olabilir ya da farklı bir dünyaya geldim, diye düşündü. Yaşadığı dünyadan on kat küçük bir yer. Navigasyon Okulu'nda öğrenciymiş ve astronomiden anlıyormuş.

Tartıdan indi ve otomatik figüre baktı. Neyle ilgili olduğunu anlamak istiyordu. Bozuk parayı makineye attığında, hemen küçük bir bayrak açıldı ve içine büyük, kırmızı mührü olan beyaz zarf düştü. Zarfın üzerindeki harfleri okuyamadı. Mektubun kimden geldiğini bilmiyordu; için çok da önemli değildi.

Zarfı açtı ve okudu... Önce hitap kısmını okudu, herkesin yaptığı gibi. Sonra mektup... İçeriğini sonra anlatacağım. Şimdilik mektubu üç kez okuyup, düşünceli, çok düşünceli bir tavırla göğüs cebine koyduğunu bilmeniz yeterli.

Sonra geçidin merkezine geldi, halının ortasında dikkatlice ilerliyordu. Her türden mağaza vardı, ama ortalıkta kimsecikler yoktu, ne tezgâhların önünde ne de mağazaların içinde. Biraz yürüdükten sonra, büyük bir vitrinin önünde durdu. Vitrinde pek çok deniz kabuğu ve salyangoz sergileniyordu. Kapı açıldığında, içeri girdi. Mağazanın duvarları baştan aşağı raflarla donatılmıştı. Raflarda okyanuslardan toplanmış salyangozlar sergileniyordu. Mağazada kimse yoktu, ama odada bir çizgi halinde sigara dumanı kalmıştı, sanki biri yeni

söndürmüştü. “İşte bu!” diye güldü. “Tütün hanımla nişanlandık!”

Saat sesini andıran tuhaf bir ses duydu, ama etrafta saat falan yoktu. Sonra sesin bir deste anahtardan geldiğini anladı. Anlaşılan anahtarlardan biri yeni kasaya koyulmuştu, diğer anahtar da sarkaç gibi ileri geri hareket ediyordu. Yine sessizlik hâkim oldu. Sessizlik bozuluncaya kadar, hafiften bir ıslık sesi, geminin teçhizatından gelen rüzgâr sesi ve dar bir tüpten çıkan buhar sesi duyuluyordu. Sesleri salyangoz çıkarıyordu. Ama her biri farklı büyüklükte olduklarından, çıkardıkları sesler de farklıydı. Islık çalan orkestra topluluğu gibiydiler. Perşembe günü doğmuş olan ve bu yüzden kuşların dilini bilen Victor kulaklarını dikti ve uğultulara anlam vermeye çalıştı. Çok geçmeden ne dediklerini anladı.

“En güzel isim benim ismim,” dedi içlerinden biri, ‘Adım *Strombus pespelicanus*.’

“En güzel görünen de benim,” dedi pembe salyangoz. Adı *Murex* ya da onun gibi tuhaf bir şeydi.

“Ama en güzel ses de benim,” dedi kaplan deniz kabuğu; pantere benzediğinden kaplan deniz kabuğu deniliyordu ona.

“Hay aksi, tüh tüh,” dedi bahçe salyangozu. “Benim diğer salyangozlardan daha çok şeye ihtiyacım var, bu yüzden yazın beni çiçekliklerde görürsünüz, kış aylarında ise odunlukta, lahana varilinde olurum.”

“Bana sıradansın diyorlar, ama bensiz de yapamıyorlar.”

“Ne korkunç yaratıklar,” diye düşündü Victor. “Kendilerini övmekten başka bir şey yapmıyorlar,” dedi ve

o sırada tezgâhta duran kitabı eline aldı. Gözlerini kullanmayı öğrendiğinden, bir bakışta kitabın 240. sayfa-
dan başladığını ve sol üst kısmında da “51. Bölüm” yaz-
dığını fark etti. Epigraf olarak Coleridge’den bir mısra
yazılıydı. Sözün verdiği mesaj yıldırım çarpmış etkisi
yaratmıştı onda. Yüzüne ateş basmıştı. Nefesi kesilerek
okuyordu kitabı... Ne okuduğundan daha sonra bahse-
deceğim, ama okuduğu şeyin salyangozlarla ilgili olma-
dığından emin olabilirsiniz.

Victor mağazayı sevmişti, kasanın biraz uzağına
oturdu. O bölgede tehlike eksik olmazdı. Kendisi gibi
denize inen tuhaf hayvanları düşünmeye başladı, de-
nizin dibinde sıcaklayıp terlemiş olamazlardı. Terle-
rinden çıkan kireçtaşı hemen yeni bir ev yapardı. Solu-
canlar gibi sağa ya da sola kıvrılırlardı; belli ki bir tarafa
kıvrılmaları gerekliydi ve elbette hepsi aynı yöne gide-
mezdi.

Mağaza ile arkadaki küçük salonu ayıran yeşil perde-
nin diğer tarafından aniden bir ses duyuldu.

“Evet, biliyoruz,” diye bağıırıyordu. “Ama bilmediği-
miz bir şey var: Kulağının kırıklığı Heliks türüyle ilgili
ve kulak zarının yanındaki küçük kemikler de salyango-
zunkine benziyor (*Limnaeus stagnalis*). Kitapta yazılı.”

Victor, sesin düşünce okuyan birine ait olduğunu
keşfettiğinde bağırdı ama şaşırdığını belli etmedi.

“Biliyoruz, ama neden kulağımızda sarmal eğri var
ki? Adı ne kitapta geçiyor ne de salyangoz taşıyıcısının
bildiği bir şey.”

“Salyangozların taşıyıcısı ben değilim,” diye bağırdı
bir ses perdenin arkasından. “Ne iş yaparsın peki sen?”
diye bağırdı Victor.

“Ben, ben bir trolüm.”

O sırada perde biraz açıldı ve korkunç şekliyle bir baş göründü. Victor’un yerinde başkası olsa çoktan tabanları yağlamıştı. Ama bir trole nasıl davranılması gerektiğini iyi bilen Victor parlayan lüleye baktı; aslında trol, aralanmış perdenin arasından dumanı üflerken tam da böyle görünüyordu.

Sigaranın dumanı başının etrafında dolanırken, parmaklarıyla onu yakalamaya ve dağıtmaya çalıştı.

“Halka oyununu iyi oynuyorsun,” diye söylendi trol.

“Eh işte,” diye cevap verdi Victor.

“Ve korkmuyorsun?”

“Bir denizci hiçbir şeyden korkmamalı; korkarsa, kızlar onu sevmez.”

Salyangozlardan korktuğundan, kaçıyormuş gibi görünmeden, oradan gitmeyi başardı. Geri geri yürüyerek mağazadan çıktı, kişinin hiçbir zaman sırtını düşmanına dönmemesi gerektiğini biliyordu. Çünkü birinin sırtı her zaman yüzünden daha hassastır.

Geçit düz bir yol değildi; kavis ve eğimlerden yolun sonunu görmek imkânsızdı. Yeni mağazalarda hâlâ ne insan ne de mağaza sahibi vardı. Ama Victor deneyimlerine dayanarak onların arka salonda olduğunu anladı.

Sonunda orman ve otlaklıklardaki çiçek kokularının geldiği parfüm dükkânının önünde durdu. Aklına sevgilisi geldi. Dükkâna girip, ona bir şişe kolonya almak istedi.

Vakit kaybetmeden içeri girdi. Salyangozların olduğu dükkâna çok benziyordu. Ancak dükkândaki koku o kadar yoğun ki, başı ağrımaya başladı ve sandalyeye

oturmak zorunda kaldı. Yoğun badem kokusu kulaklarında çınlamaya neden oldu, ama dudaklarında hoş bir tat bıraktı, tıpkı vişne şarabı gibi. Her zaman temkinli olan Victor, cebindeki pirinç kutuyu yokladı. Kutunun içinde küçük bir ayna vardı. Sonra içinden bir sigara alıp, ağzına koydu. Sigara beynini boşaltıyor ve baş ağrısını alıyordu. Sonra tezgâha vurup, bağırdı:

“Merhaba, kimse yok mu?”

Ama yanıt alamadı. “Arka salona baksam iyi olur,” diye düşündü. “Oradan alırım bir şeyler.” Bir süre durdu, sağ elini tezgâhın üzerine koydu ve üzerindeki tozu temizledi. Sonra perdeyi açıp, odanın içine baktı. Gördüğü görüntü onu hayrete düşürmüştü. Fars kilimi ile örtülü uzun masanın üzerinde çiçek ve meyveler taşıyan bir portakal ağacı vardı. Parlak yaprakları papatyanınkilere benziyordu. Yasemin, sümbül, menekşe, zambak, inci çiçeği, gül ve lavanta gibi dünyanın en güzel kokan çiçekleriyle dolu kristal bardaklar vardı. Portakal ağacının yarısını saklayan masanın bir ucunda, iki zayıf beyaz el ve kolları katlanmış gömleğin altında iki bilek, küçük, gümüşten damıtma aygıtıyla uğraşıyorlardı. Kadının yüzünü görmedi, kadın da onu görmemiş gibiydi. Ama elbisesinin yeşil ve sarı olduğunu fark edince, onun büyücü kadın olduğunu hemen anladı. Tırtıl güve yeşil ve sarı olurdu, gözü nasıl aldatacağını iyi bilirdi. Vücudunun alt kısmı sanki başıymış ve üzerinde oğlak boynuzu varmış gibi duruyordu. Böylece düşmanlarını sahte yüzüyle korkutur ve buta benzeyen vücudunun bu kısmıyla rahat bir şekilde yemeğini bulurdu.

“Onunla biraz kavgaya edeceğimizi biliyorum,” diye aklında geçirdi Victor. “Ama kavgayı onun başlatması-

“nı bekleyeyim.” Haklıydı, çünkü eğer karşınızdakinin konuşmasını istiyorsanız, susmanız gerekir.

“Yaz tatili için yer arayan bey siz misiniz?” diye sordu kadın ona doğru gelerek.

“Evet, benim!” diye cevap verdi Victor sırf bir şey demek için. Aslında kış vakti yaz için tatil yeri bakmak aklına gelmemiştir.

Kadın utanmış görünüyordu, ama günah kadar çekiciydi. Kaptana cazibeli bir bakış attı.

“Beni baştan çıkarmak için boşuna uğraşma, çok hoş bir nişanım var,” dedi adam. Kadın sanki o anda bu sözü tersine çevirmek için ikinci ve üçüncü parmağını kullanıp bir büyü yapacaktı. Adam gözünü kadının ellerine dikti.

Kadının belden yukarısı genç ve güzel görünüyordu, ama belden aşağısı çok yaşlıydı. Sanki kadın birbirine uyumlu olmayan iki parçanın üst üste gelmesiyle oluşmuştu.

“Olur, tatil yerini görebilirim,” dedi kaptan.

“Elbette, bayım,” diye cevap verdi kadın arka planda bir kapı açarak.

Dışarı çıktılar ve kendilerini bir anda meşe ağaçlarından oluşan bir ormanın içinde buldular.

“Ormanı geçtik mi oradayız,” dedi kadın, kaptana devam etmesini işaret ederek. Sırtını görmesini istemiyordu.

“Etrafta boğa falan yoktur değil mi?” diye sordu kaptan. Espritüelliği üstündeydi.

“Boğadan korkuyor olamazsınız?” diye cevap verdi kadın.

“Göreceğiz,” dedi kaptan.

Taşlı küçük tepeleri, ağaç köklerini, çalıları, kırları, açık alanları ve derin çukurları geride bıraktılar; fakat Victor, sürekli arkasına bakıp kadının onu takip edip etmediğini kontrol ediyordu çünkü ayak sesleri duyulmuyordu. Arkasına dönüp onu gözleriyle gördüğünde dahi, gerçekten görüp görmediğinden emin olmak için iyice baktı. Üzerindeki yeşil ve sarı elbise onu görünmez kılıyordu.

Sonunda açık alana geldiler, Victor orta kısma geldiğinde boğayı gördü. Sanki uzun zamandır adamı bekliyor gibi bir hali vardı. Simsiyahtı, alnının ortasında beyaz bir yıldız vardı ve gözleri kan çanağı gibiydi.

Kaçması imkânsızdı; mücadele etmekten başka şans yoktu. Victor yere baktı. Gördüğüne inanamadı. Daldan yeni kesilmiş kalın bir sopa yerde duruyordu. Soba eline alıp, kavgaya hazır hale geldi.

“El mi yaman bey mi yaman!” diye bağırdı. “Haydi, gel bakalım! Bir – iki – üç!” Kavga başladı. Boğa, buharlı gemi gibi geri geri gidiyordu, burnundan duman çıkıyordu. Kuyruğunu pervane gibi hareket ettirdi. Sonra tüm hızıyla adama doğru koştu.

Sopa havada uçtu ve silah sesi gibi bir ses çıkarıp boğayı gözlerinin arasından vurdu. Victor diğer tarafa fırladı, boğa da yanından hızla geçti. Sonra her şey tersine döndü. Korku içindeki Victor, canavarın orman sınırına girdiğini gördü. İnce yazlık kıyafetini giymiş sevgiliyle buluşmuşlardı orada.

“Ağaca tırman, Anna,” diye bağırdı. “Boğa geliyor!” Bu ses ruhunun derinliklerinden gelen bir feryattı adeta.

Hemen canavarın arkasından koştu ve arka bacaklarının en zayıf noktasına vurdu. Kaval kemiğini kırmak istemişti. Superman kuvvetiyle devi yere serdi ve Anna'yı kurtardı. Kaptan onu kollarının arasına aldı.

"Nereye gidelim?" diye sordu. "Eve mi gitmek ister sin yoksa?"

Kadına nereden geldiğini sormak aklına gelmedi. Nedenini sonradan öğreneceğiz.

El ele patıka boyunca yürüdüler. Bu sürpriz buluşma mutlu etmişti onları. Biraz ilerledikten sonra, Victor dik durarak şunları söyledi:

"Bir dakika bekler misin? Gidip boğaya bakmam lazım. Onun için üzgünüm, zavallı hayvan!"

Anna'nın yüz ifadesi değışmiş, göz pınarları kana bulanmıştı. "Tamam, bekliyorum," dedi acımasız ve kötü kötü bakarak.

Victor ona üzgün bir şekilde baktı, yalan söylediğini biliyordu. Ama yine de peşinden gitti. Her zamanki gibi yürüyordu. Birden adamın sol tarafı buz kesildi.

Biraz daha ilerlediklerinde, Victor tekrar durdu.

"Elini ver bana," dedi. "Hayır, sol elini." Nişan yüzüğünü takmadığını gördü.

"Yüzüğün nerede?" diye sordu.

"Kaybettim," dedi kadın.

"Sen benim Annam olamazsın, Anna sen misin?" diye bağırdı. "Sanki içine başka biri girmiş."

Adam bunları söylerken, kadın göz ucuyla ona bakıyordu. Birden kan çanağına dönmüş bu gözlerin insana değıl de boğaya ait olduğunu anladı.

"Defol git, cadı!" diye bağırdı ve yüzüne doğru üfledi.

Sonra ne olduğunu tahmin edemezsiniz. Anna sandığı kadın birden başka bir şeye dönüştü. Yüzü safran sarısı oldu ve öfke kustu. Sonra siyah bir tavşan, yabancısını dallarının üzerinden zıplayıp ormanın içinde kayboldu.

Victor, sürprizlerle dolu ormanda tek başınaydı, fakat korkmuyordu. “Yürümeye devam edeyim,” diye aklından geçirdi. “Şeytanla karşılaşırsam da ondan korkmayacağım. Dua ederim ve hiçbir şey olmaz.”

Zar zor yürüdü ve sonunda bir kulübenin önüne geldi. Kapıyı çaldı, yaşlı bir kadın kapıyı açtı. Kadına geceyi orada geçirip geçiremeyeceğini sordu. İsterse kalabilirdi ama kadının ona tavan arasındaki orta halli bir odadan başka verebileceği bir yer yoktu.

Victor için odanın nasıl olduğu önemli değildi. Uyuyabileceği bir yer olsun, yeterliydi.

Fiyat konusunda anlaştıklarında, adam çatı katındaki odasına çıktı. Yatağın tam üzerinde kocaman bir örümcek ağı vardı ve yaşlı kadın bu davetsiz misafirler adına adamdan özür diledi.

“Sorun değil,” diye sözünü kesti kaptan. “Örümcekler de insanlar gibidir. Onları kızdırmadığınız sürece size saldırmazlar. Yılan da var mı evde?”

“Elbette, birkaç tane var.”

“Tahmin etmiştim; yatağın sıcaklığını severler, iyi anlaşacağız. Engerek yılanı mı yoksa sağıryılan mı var? Çok da fark etmez ama genelde engerekleri tercih ederim.”

Nefes nefese kalan yaşlı kadın yatağını hazırlarken bir yandan adamı izledi. Her davranışıyla o geceyi ora-

da geçirmekte kararlı olduğu görünüyordu.

Sonra kapalı pencereden bir vızıltı geldi. Kocaman bir eşekarısı pencereye vuruyordu.

“Bırakalım zavallı girsin içeri,” dedi kaptan pencereyi açarak.

“Hayır, hayır, bu girmesin. Öldür onu,” diye bağırdı yaşlı kadın.

“Neden öldüreyim ki? Belki de yavruları bu odadadır ve açlıktan ölebilirler. Burada yatıp, aç yavruların çığlıklarını mı dinleyeyim? Haydi gel içeri, zavallı arıcık!”

“Sokacak seni,” diye çığlık attı kadın.

“Hayır, sokmaz. O sadece kötüleri sokar.”

Pencere açıldı. Güvercin yumurtası kadar büyük bir eşekarısı içeri girdi, kalın gitar teli gibi bir ses çıkarıyordu. Ağın üzerine kondu hemen.

Yaşlı kadın odadan ayrıldı ve kaptan yorganın altına girdi.

Ertesi sabah salona inince, yaşlı kadını ortalıkta göremedi. Odanın tek sandalyesinin üzerindeki kedi mırıliyordu; kediler mırladığı için sevilmezdi, çünkü sadece yatmaktan anlayan tembel varlıklardı. Uyumak dışında da bir şeyler yapmalıydılar.

“Kedicik, kalk bakalım,” dedi kaptan. “İzin ver de oturayım.”

Kediyi sandalyeden alıp, şöminenin üzerine koydu. Ama bu sıradan bir kedi değildi, tüylerinden etrafa kıvılcımlar saçılmış ve ıralar alev almıştı.

“Ateşi yakabilirsen, bana kahve yapabilirsin,” dedi kaptan.

Ama kedi yerine yapışmış gibiydi, söylenenleri yap-

mak istemiyordu. Bu yüzden ateş sönünceye kadar hırladı ve etrafa tükürdü.

O esnada kulübenin duvarına birinin bir kürek dayadığını duydu kaptan. Pencereden dışarı baktı, yaşlı kadın bahçede kazdığı çukurun başında duruyordu.

“Benim için mezar kazıyorsunuz herhalde hanımım,” dedi.

Yaşlı kadın içeri girdi. Victor’un hayatta olduğunu görünce, gözlerine inanamadı ve o ana kadar kimsenin o odadan sağ salim çıkmadığını itiraf etti. İşte bu yüzden onun için mezar kazmıştı.

Kadın yakını çok iyi göremiyordu. Ama adamın boynuna tuhaf bir mendilin sarılı olduğunu görebildi.

“Ha ha! Hayatında hiç böyle bir mendil gördün mü bakalım?” diye güldü Victor elini boğazına doğru götürerek.

Boynunda düğümlenmiş bir yılan vardı. Düğümün ortasında iki parlak sarı nokta –yılanın gözleri– vardı. Elmas gibi parlıyorlardı.

“Göster bakalım teyzeciğine kıravat iğneni küçük yılan,” dedi kaptan yılanın kafasını yavaşça okşayarak. Yılan ağzını açtı ve ağzının tam ortasındaki iki sivri dişini üst üste getirdi.

Yaşlı kadın gözlerinin önünde diz üstü çöküp, şunları söyledi: “Belli ki mektubum eline geçmiş ve dediklerimi anlamışsın. Cesur adamsın!”

“Makineden çıkan mektup senden geldi demek,” dedi adam mektubu göğüs cebinden çıkartarak. “Eve gince bunu çerçeveleteğim.”

Mektupta neler yazıyor merak ediyor musunuz? Ba-

sit bir İngilizceyle yazılmış birkaç kelime: “Blöflere yem olma,” diğer deyişle, “Şans cesurların yanındadır.”

“Doğru, ama nasıl olur da kaptan gemiden geçidin aşağılarına kadar yürüyebildi?” diye sordu Annie-Mary annesi hikâyeyi bitirince. “Adam geri gelmiş miydi, yoksa tüm hikâyeyi rüyasında mı görmüştü?”

“Meraklı Melahat, onu da sonra anlatırım,” dedi annesi.

“Kitapta bir de şiir vardı.”

“Ne şiiri? Hmm, hatırladım. Salyangoz dükkânındaki. Sanırım onu unuttum. Çok fazla detaya takılmamak lazım. Sonuçta bu bir peri masalı küçük hanım.”

FOTOĞRAFÇI İLE FİLOZOF

Bir zamanlar bir fotoğrafçı vardı. İyi bir fotoğrafçıydı. Boy resmi, yüz resmi, yarım ya da tam boyutlu portreler çizerdi. Resmi geliştirir, tonunu ayarlar ve sonra da onları boyardı. Şeytanın arkadaşıydı! Ama hiçbir zaman memnun olmazdı, çünkü o önemli bir filozof ve mucitti. Dünya tepetaklak olmuştu. Keşfettiği tabela bunu açıkça ortaya sermişti. Orijinal nesnenin sağındaki her şey şimdi solunda, karanlık her şey aydınlık, aydınlık olanlar karanlık olmuş, mavi beyaza dönüşmüş, gümüşten düğmeler demir gibi koyu renge bürünmüştü. Dünya tersine dönmüştü.

Bir ortağı vardı, oldukça sıradan bir adam... Birkaç tuhaf özelliği olan biri. Örneğin bütün gün sigara içer, kapıyı asla kapatmaz, çatal yerine bıçağı ağzına sokar, odanın içinde şapka takar, tırnaklarını iş yerinde temizler ve akşamları üç bira içerdi.

Aslında pek çok hatası vardı!

Filozof ise mükemmel biriydi ve bu yüzden yanlışları olan kardeşine karşı öfke besliyordu. Aslında ortaklığa son vermek istiyor, fakat bunu yapamıyordu. Yaptıkları iş nedeniyle bir arada olmak zorundaydılar. Birlikte olmak zorunda oldukları için, filozofun öfkesi gittikçe

anlamsız bir hal almaya başlamıştı. Bu gerçekten korkunç bir şeydi!

Bahar gelince, yazlık bölgeden bir ev tutmaya karar verdiler. İkisi farklı yerlerden ev baktı. Sonra biri buldu ve cumartesi günü vapurla oradan ayrıldılar.

Filozof bütün gün güvertede oturdu ve içki içti. İri yarı bir adamdı. Bir sürü problemi vardı. Karaciğeri iflas etmişti, ayaklarında da sorun vardı. Romatizma ya da başka bir şey olabilir. Yazlıkların olduğu yere vardıklarında, köprüyü geçip sahile yöneldiler.

“Burası mı?” diye sordu filozof.

“Biraz yürümemiz gerekiyor,” diye cevap verdi ortağı.

Ağaç kökleriyle dolu patika boyunca yürüdüler. Patikanın sonunda çit vardı. Üzerinden atlamak zorunda kaldılar. Sonra çakıllı yola girdiler ve filozof ayaklarından dert yandı. Diğer çitin oraya geldiklerinde adam ağrılarını unuttu. Artık yolu göremiyorlardı. Taşların üzerinde, yabanmersini dallarıyla bodur ağaçların arasından ilerliyorlardı.

Üçüncü çitin arkasında bir boğa vardı. Filozofu dördüncü çite kadar kovaladı. O noktada terden sucuk olmuş, derisinin bütün gözenekleri açılmıştı. Altıncı çiti de geçtikten sonra evi gördüler. Filozof içeri girdi ve vakit kaybetmeden verandaya gitti.

“Neden bu kadar çok ağaç var?” diye sordu. “Manzarayı engelliyorlar.”

“Ama onu güçlü deniz meltemlerinden de koruyorlar,” diye cevap verdi ortağı.

“Burası kilise meydanına benziyor. Baksana, evi çam ormanının tam ortasına yapmışlar.”

“Çok sağlıklı bir ortam,” dedi ortağı.

Sonra gidip, duş almak istediler. Ama duş alacak – kelimenin felsefî anlamıyla– doğru dürüst bir yer yoktu. Taşlık ve toprak dışında bir şey yoktu.

Duş aldıktan sonra, filozof susadı ve çeşmeden bir bardak su içmek istedi. Suyun rengi kırmızı kahverengi arası bir şeydi ve tuhaf, sert bir tadı vardı. İçilecek gibi değildi. Zaten iyi olan bir şey yoktu. Ortalıkta et satın alacak yer de yoktu, yenilebilecek tek şey balıktı.

Filozofun içi daraldı ve kaderine lanet okumak için bir balkabağının altına oturdu. Ama işe yaramadı. Orada kalmak zorundaydı. Ortağı o yokken işlerle ilgilenmek için şehre döndü.

Altı hafta geçti. Ortak, filozofun yanına döndü.

Köprüde onu, kırmızı yanaklı, boynu güneşte yanmış, genç, uzun ince bir delikanlı karşıladı. Filozofun ta kendisiydi, gençleşmiş ve enerji depolamıştı.

Altı çiti aşmış ve boğayı kovalamıştı.

Verandada otururlarken, ortağı filozofa sordu:

“Çok iyi görünüyorsun, iyi vakit geçirebildin mi burada?”

“Ah! Her şey mükemmeldi!” dedi filozof. “Çitler kilo larımı aldı, taşlar ayaklarıma masaj yaptı, çamur banyosu romatizmalarıma iyi geldi, taze yiyecekler ciğerimi iyileştirdi, çam ağaçları nefesimi açtı ve inanır mısın çamur renkli musluk suyunda demir varmış. Tam da aradığım şey!”

“Evet, yaşlı filozof,” dedi ortak. “Hâlâ anlamıyor musun? Olumsuzdan olumlu şeyler doğar, tüm karanlıklar yeniden aydınlığa dönüşür. Eğer benim sadece olumlu

özelliklerimi dikkate alır ve sürekli hatalarımı bulmaya çalışmazsan, benden bu kadar nefret etmezsin. Bir düşünsen aslında. Mesela içki içmiyorum, bu yüzden işimi yürütebiliyorum, hırsızlık yapmıyorum, hiçbir zaman senin arkandan kötü şeyler söylemiyorum, şikâyet etmiyorum, beyaza siyah demiyorum, müşterilere kaba davranmıyorum, sabah erken kalkıyorum, yıkayıcı temiz kalsın diye tırnaklarımı temiz tutuyorum, klişenin üzerine saç düşmesin diye şapka takıyorum, zehirli gazları havadan uzaklaştırmak için sigara içiyorum, stüdyoda gürültü olmasın diye kapıyı aralık bırakıyorum, akşamları canım viski çekmesin diye bira içiyorum. Ağzıma bıçağı soktum çünkü çatalla dilimi delmekten korktum.”

“Sen gerçekten harika bir filozofsun,” dedi fotoğrafçı. “Bundan sonra arkadaş olacağız! Ve hayatımıza kaldığı yerden devam edeceğiz!”

YARIM SAYFA

Son mobilya kamyonu da gitmişti. Şapkasının etrafında krepon şerit olan genç kiracı, geride hiçbir şey kalmadığından emin olmak için boş odaları son kez kontrol etti. Hiçbir şey kalmamıştı; hiçbir şey. Ön salona çıktı. Bu odalarda yaşadıklarını bundan sonra hatırlamayacaktı. Kararlıydı. Sonra birden gözleri yarım sayfalık bir kâğıda takıldı. Kâğıt duvarla telefon arasına sıkışmıştı. Üzerinde birden fazla kişiye ait yazılar vardı. Yazılardan bazıları dolmakalemle oldukça okunaklı yazılmıştı, diğerleri ise karakalemle karalanmış ve bazı kısımlarda kırmızı kalem dahi kullanılmıştı. Kâğıtta yazılanlar son iki yılda adamın başına gelenlerin kısa bir özetiydi; unutmak istediği her şey kâğıtta yazılıydı. Yaşamından bir kesit yarım sayfaya sığdırılmıştı.

Kâğıdı yerinden aldı. Sarı, güneş gibi parlayan kâğıdın üzerine bir şeyler karalanmıştı. Kâğıdı misafir odasındaki şömine rafına koyup, gözden geçirdi. Listenin başlığında bir kadının adı yazılıydı: “Alice.” Bu onun için dünyadaki en önemli isimdi çünkü “Alice” nişanlısının ismiydi. İsmi yanında bir de numara yazılıydı: “15, 11.” Sanki ilahi numarasıydı ya da ilahi tahtasının üzerindeki numara. Numaranın altında şu kelime ya-

zılıydı: “Banka.” Orada çalışıyor, ekmek parasını orada kazanıyor, hayatının anlamını oluşturan karısına bakıyor, evini geçindiriyordu. Ama kelimenin üzeri çizilmişti, çünkü banka batmış ve bu yüzden kendine başka bir iş bulmak zorunda kalmıştı. Elbette belli bir dönem sıkıntı ve stres yaşamıştı.

Kâğıdın üzerinde başka yazılar da vardı: “Çiçekçi ve ahır.” Bunlar, cebinde parasının bol olduğu nişanlılık dönemleriyle ilgiliydi.

Sonra “mobilyacı ve duvar kâğıdı ustası” yazılıydı. Evlerini döşemişlerdi. “Nakliye acentesi”; taşınyorlardı. “Opera binasının posta kodu, No. 50, 50.” Daha yeni evlenmişlerdi ve bir pazar akşamı operaya gitmişlerdi. Hayatlarının en eğlenceli anlarını orada geçirmişlerdi, orada kalkmadan sessizce oturmuşlar, ruhları perdenin diğer tarafındaki periler ülkesinin uyumu ve güzelliğiyle buluşmuştu.

Sonra bir adamın isminin üzerine çarpı konulmuş. Çocukluk arkadaşıydı. Bir anda zengin olmuş fakat sonunda başarısızlığa uğrayıp, geri dönülemez bir çukura düşmüş, şehri terk etmek zorunda kalmıştı.

Talihsiz bir kaderi vardı.

Bugün, karı kocanın hayatına yeni bir şey girmişti. Bir kadının elinde farklı bir şey yazılıydı: “Hemşire.” Ne hemşiresi? Elbette, sırtında büyük pelerini ve sempatik yüzüyle bu hoş kadın küçük adımlarla, salondan yatak odasına yürümüşü, misafir odasına uğramamıştı.

İsminin altında şu harfler yazılıydı: “Dr. L.”

Ve şimdi ilk kez listede bir akrabanın adı görüldü. “Anne.” Bu kayınvalidesiydi. Yeni yuvalarını bozmamak

için uzakta durmayı tercih etmişti. Ama şimdi, ihtiyaçları olduğunda, memnuniyetle gelirdi.

Kırmızı ve mavi kalemle yazılmış birkaç not daha vardı: “Hizmetçinin Kayıt Odası”; hizmeti gitmişti ve yeni birisinin bulunması gerekiyordu. “Kimyacı’nın”; hmm! Hayat zorlaşmaya başlamıştı. “Sütçü”; süt sipariş verilmişti, sterilize edilmiş süt.

“Kasap, manav, vb.” Ev işleri telefonla hallediliyordu. Evin hanımı görevlerini yerine getirmiyordu, yatağa ivilenmişti.

Kâğıdın devamını okuyamadı, gözleri karardı. Denizin içinde görmeye çalışan, boğulmakta olan bir adam gibi. Ve tam da orada, çok açık bir şekilde şunlar yazıyordu: Cenaze kaldırıcsı; büyük ve kk birer ta-but.” Ve parantez içine eklenen kelime: Toz

Bu kelime, kâğıtta yazan son kelimeydi. “Toz” sözcüğü ile bitiyordu. Tıpkı hayatın kendisi gibi.

Sarı kâğıdı aldı, öptü ve dikkatlice ikiye katladı. Sonra da cebine soktu.

İki dakika içerisinde hayatının son iki yılını tekrar yaşamıştı.

Ama evi terk ettiğinde başı nde değildi. Aksine, tıpkı mutlu ve gururlu bir erkek gibi başı dik yürüyordu. Biliyordu ki, hayat ona en iyisini vaat etmişti. Bunları elde edemeyen herkes adına üzüntü duydu.

KAZANAN KAHRAMAN İLE SOYTARI

1880 yılının bir bahar akşamıydı (İsveç'in unutamayacağı bir tarih, bugün millî bayramdı). Yaşlı sıradan bir çift, Stockholm limanının girişindeki burunda bekliyor, loş yıldızların altındaki karanlık dereye bakıyor, asma köprüünün üzerindeki koyu renkli, belli belirsiz nesneyle uğraşan adamı izliyorlardı.

Sonunda haliçte son ışık yandı, sonra daha fazlası. Yaşlı adam kadının elini tuttu ve sıktı. Ardından ölü sandıkları oğullarını bir yıl sonra eve sağ salim getirebildikleri için, yıldızların altında, konuşmadan Tanrı'ya teşekkürlerini sundular.

Keşif gezisinin lideri olmadığı doğrudu, ama mürettebatın bir üyesi de oydu. Ve şimdi de uzun süren ziyafetlerde sipariş almak zorundaydı. Bunun için Parlamento'nun seçtiği hükümetten bir miktar para alıyordu. Yaşamının geri kalanını bu işten kazanacaktı.

Yaklaştıkça ışıklar büyümeye başladı; küçük bir gemi, yakınındaymış gibi duran, sade ve basit, büyük siyah bir tekneyi çekiyordu.

Köprüünün üzerinde elindeki siyah nesneyle oyna-

yan adam bir kibrit yaktı.

“O da ne?” diye sordu yaşlı adam, kafası karışmıştı. “Büyük mumlara benziyor.”

Ne olduğunu anlamak için iyice yaklaştılar.

“Kuruyan balık iskeletine benziyor,” dedi sahil kasa-basından gelen yaşlı kadın.

Çatır! Çatır! diye sesler duyuldu ve insanlar çok geçmeden alevlerin arasında kaldı.

Kocaman ateş halkaları gökyüzüne yükselmiş ve geceyi yıldızlarla aydınlatmıştı. Gökyüzünü teleskopla izleyen bir astronot yeni bir yıldızın doğduğuna inanabilirdi o anda. Çok da yanlış düşünmüş sayılmazdı. 1880 yılında yeni düşünceler kalplerde yer edinmiş ve insanlara yeni keşifler nasip olmuştu. Şüphesiz çok güzel bir unla birlikte; büyüyen yeni otlar da vardı. Ama bunların da bir işlevi vardı. Gölge ve nem onların sayesinde var oluyordu. Buğday tohumlarından hasat zamanı ayrılıyorlardı. Saman nasıl mısırdan ayrılmazsa, otlar da buğdayın ayrılmaz parçasıydı.

Ama yaşlı çifti şaşırtan şey havai fişekti. Elbette havai fişek dumansız olmazdı. Duman gökyüzünü terk ettiğinde, ihtişamın büyüğü bozulmuştu.

“Bu gece şehre inmek güzel olabilir,” dedi yaşlı kadın.

“Yok, olmaz,” diye cevap verdi adam. Çoktan yola çıkmamız gerekirdi. Bizim gibi fakir insanların sınırları zorlamaması gerekir. Yarın yeterince vaktimiz olacak. Bizden daha kıymetli olan sevgilisinden ayrıldıktan sonra onu görebiliriz.

Adam çok mantıklı bir konuşma yapmıştı. Yaşlılarda mantık olmayacak da kimde olacak?

Sonra şehre doğru ilerlemeye devam ettiler.

Peki, çocuğa ne olmuştu?

İskandil yapan kişiydi; diğer deyişle suyun derinliğini ölçüyordu; okyanusun derinliklerine inip, arazinin rakımı ile gökyüzü hareketini hesaplardı. Güneş bakarak saatin kaç olduğunu anlıyor, yıldızlar da ne kadar mesafe kat ettiğini anlatıyordu. Önemli bir kişiydi; göğün ve yerin sahibi olduğuna, zamanı hesapladığına ve sonsuzluk saatini düzenlediğine inanırdı. Kralın ko-nuğu olup, göğsüne madalya takıldıktan sonra, diğer herkesten daha değerli olduğunu düşündü. Ama sevdiği kız ve zavallı ailesiyle bir araya geldiğinde, onlara pek yukardan bakmadı. Hiçbir şey dememelerine rağmen, kendini onlardan üstün gördüğünü hissetmişlerdi. Biraz da soğuk biri-ydi, bu şekilde yetiştirilmişti.

Resmi törenler sona ermişti, ama öğrenciler kahramanlara hürmetlerini sunmaya karar vermişlerdi. Kahramanlar uzun ayrılıklardan sonra evlerine dönmüşlerdi. Tüm güçleriyle sermayeye katılmışlardı.

Öğrenciler tuhaf varlıklar... Kitap okur, her şeyi bilen(!) öğretmenlerinin rehberliğinde çalışır ve sonunda diğerlerinden daha çok şey bildiklerini sanırlar. Genç; bu yüzden de düşüncesiz ve zalimdirler.

Yaşlı profesörlerin, mucitlerin onuruna yaptığı hürmetkâr ve mantıklı konuşmalar sona ermiş, öğrencilerin yürüyüşü başlamıştı.

Adamla sevgilisi balkonda oturuyorlardı. Yanlarında cüsseli başka bir adam daha vardı. Çan ve silah sesi, borazan ve davul sesine karışıyor, bayraklar rüzgârda

dalgalanıyordu. Öğrenci grubu yürüyüşünü tamamlamıştı.

Arkalarından gemi geliyordu, gemiciler ve ona ait her şey; sonra denizatları ve kutup ayıları ve geri kalanlar, kahramanları temsil eden maskeli öğrenciler... Büyük Adam kürklü mantosu ve büyük gözlükleriyle tasvir ediliyordu. Elbette çok doğru bir yöntem sayılmazdı, bu şekilde temsil edilmek gurur verici bir şey de değildi. Ama durum buydu! İyi niyetlerle hazırlandığına şüphe yoktu. Serginin bütün üyeleri art arda dizilmiş öğrenciler tarafından temsil edilmişti.

Son olarak iskandilci geldi. Kimse onu yakışıklı diye tanımlamazdı, ama iyi bir iskandilci olduktan sonra yakışıklılığın ne önemi vardı ki. Bu her meslek için geçerlidir. Yeter ki onu iyi bir şekilde yerine getirin. Öğrenciler onu temsil etmek için yaşlı çirkin dırdırcı bir figür yaratmışlardı. Buraya kadar her şey normaldi de, ama kollarından biri diğerinden kısaydı. Onu temsil eden kişi de bundan faydalanmasını bilmişti. Ancak bu doğru bir şey değildi; insanın kusurunun olması suç sayılamaz.

İskandilciyi oynayan soytarı balkona yanaştığında, taşra ağzıyla birkaç kelime etti. Akli sıra taşralı iskandilciyle alay edecekti. Saçma bir davranıştı bu, çünkü herkes annesinin ona öğrettiği dili konuşur. Bunda utanılacak bir şey yok.

Herkes gülüyordu, daha çok da kibarlık olsun diye. Eğlence tatmin ediciydi, ama kız incinmişti, kocası olacak adama gülünmesi hoşuna gitmedi.

İskandilci kaşlarını çatıp, sessizleşti. Kutlamalardan artık zevk almıyordu. Ancak duygularını belli etmedi.

Yoksa şakadan anlamayan bir ahmak olarak anılacaktı. Ama daha da kötüsü oldu. Onu canlandıran kişi dans etti ve ona özgü şakalarını dillendirmede. Adamın adını sessiz sinemayla anlatacaktı; önce babasından gelen soyadı, sonra da vaftiz döneminde annesinin seçtiği Hristiyan ismi. Bu isimler onun için kutsaldı. Daha az alaycı sesler kullanılabilirdi, ama o bunu daima reddetmişti.

Sandalyesinden kalkıp, oradan uzaklaşmak istedi. Sevgilisi elinden tutarak onu engelledi.

Yürüyüş bitip, balkondakiler ayağa kalktığında, cüseli adam kadının omzuna dostça dokundu ve nazik gülümseyişiyle şunları söyledi:

“Kahramanlarını ödüllendirirken tuhaf bir yöntem kullanıyorlar. Hiç aklıma gelmemiştir!”

Akşam bahçede parti verildi. İskandalci de oradaydı, ama tadı kaçmıştı. İnsanlar onunla alay etmiş ve itibarı azalmış, şaklabanlık yapan soytarıdan daha da küçük duruma düşmüştü. Bu yüzden morali bozuldu, geleceğini düşündü ve kendinden şüphe etti. Nereye giderse gitsin, taklidini yapan soytarıyla karşılaşılıyordu. Hatalarının arttığını gördü, özellikle de gururu ve kibri; tüm sırları ve zayıflıkları ortaya dökülmüştü.

Acı içinde üç saat boyunca vicdanıyla hesaplaştı. O zamana kadar kimsenin ona söylemediklerini o adam söylemişti.

Kişinin kendini bilmesi harika bir şey. Sokrates’e göre en önemlisi bu. Gece bitmeden iskandalci kendini keşfetmiş, hatalarını kabul etmiş ve hayatında yeni bir sayfa açmaya karar vermişti.

Bir grup insanın önünden geçerken, çitin arkasından bir ses duydu:

“Olağanüstü, iskandilci nasıl da kendini geliştirdi. Gerçekten çok hoş bir adam.”

Bu sözler ona iyi geldi; ama hoşuna en çok giden şey sevdiğinden duyduğu birkaç kelimeydi:

“Bu gece çok hoşsun,” demişti. “Çok yakışıklı görünüyorsun.”

Yakışıklı mı? Bu bir mucize olmalıydı, mucizeler bugünlerde pek olmazdı. Ama bunun mucize olduğuna inanmak zorundaydı, çünkü kendisinin dümdüz bir adam olduğunu biliyordu.

Sonunda Büyük Adam bıçağıyla bardağına dokundu ve aniden sessizlik oldu. Herkes, onun söyleyeceği şeyleri duymak istiyordu:

“Romalı fatihe zafer alayı bahşedildiğinde,” diye başladı konuşmaya. “At arabasının arkasında daima bir köle dururdu ve senato ve insanlar ona saygı gösterirken sürekli, ‘Unutma sen de etten kemiktensin!’ diye bağırdı. Soytarı dört atın çektiği zafer arabasının yanından yürüyordu. Görevi, hakaretler savurarak ve karalayıcı şarkılar söyleyerek başarısına gölge düşürmekti. Bilindik bir gelenektir. Kişinin kendisinin Tanrı olduğuna inanması kadar hayati bir durum yoktur ve tanrıların en nefret ettiği şey de insanların kibridir. Sevgili, genç dostlarım! Bugün evine dönenlerin başardıkları belki de abartılmış olabilir. Zaferimizi canlarımızla ödedik. Bu yüzden, bugün gösterileri izlememiz bizim için iyi oldu. Şaklabanlıklarda gözüm yok; ondan ziyade bize karşı göstermiş olduğunuz tuhaf saygınızdan dolayı size teşekkür ederiz. Sayenizde daha öğrenecek çok şe-

yim olduğunu anladım. Bir gün birinin dalkavukluğunun kurbanı olursam, bunu hatırlayacağım: Ben de herkes gibi sıradan bir insanım!”

“Duy! Duy!” diye bağırdı iskandilci. Gösteriler devam etti. Kendinden biraz utanç duyan ve sahneden yavaşça uzaklaşan soytarı dahi gösterilere engel olamadı.

Büyük Adam ve iskandilci için bu kadarı yeterli. Şimdi de soytarının başına neler geldiğine bakalım:

Büyük Adam'ın konuşması esnasında masanın yanında beklerken, iskandilcinin bakışını yakaladı. Küçük, ateşten bir kılıca benziyordu. Kaleyi alevlendirebilirdi. Gece ilerledikçe, kendinden geçti. Sanki üzerini ateşten çarşaf kaplamıştı. Hoş bir adam değildi. Evet, soytarılar ve gardiyanlar da insan, tıpkı bizler gibi. Ama onların çok da hoş varlıklar olduğunu söylemek doğru olmaz.

Herkes gibi onun da hataları ve zayıf yönleri vardı, ama onları dizginlemesini biliyordu. Olağanüstü şeyler olmuştu. Bütün gün iskandilciyi taklit ettikten ve belki de içtiği içkiler yüzünden kendini rolüne o denli kaptırmıştı ki başka türlü davranamıyordu. İskandilcinin hatalarıyla zayıflıklarını ortaya çıkardıktan sonra kendisi de onları sergilemeye başlamıştı. İskandilcinin gözündeki kıvılcım, tüfek temizleme çubuğunun barutu namluya doğru itmesi gibi ruhunun derinliklerine işlemişti. İskandilciden sorumluydu, bu yüzden adam sokağa çıkar çıkmaz bağırp, böğürmeye başladı. Ama bu sefer şans ondan yana değildi. Polis ona sessiz olmasını emretti. Soytarı, iskandilcinin taşra ağzını taklit ederek komik bir şeyler söyledi. Aynı bölgede yaşayan polis buna sinirlendi ve adamı tutuklamak istedi. Soytarı için

herhangi bir şeyi ciddiye almak ne kadar zorsa bir polis için de şakayı anlamak o kadar zordur. Bu yüzden soytarı direndi ve bu durum polisi çok rahatsız etti. Elindeki copla ona vurdu.

İyi bir sopa yedirdikten sonra polis adamı serbest bıraktı.

Adamın başına her türlü bela geldi diye düşünebilirsiniz; ama daha bitmedi!

Yediği dayak onun öfkesini daha da körüklemişti, kızılderililer gibi küplere binmiş, sinirini çıkaracak birini arıyordu.

Kazayla ya da farklı güçlerin etkisiyle ayakları gene çiftçi ve köylülerin yaşadığı bölgeye doğru gitmişti. Sonra bir birahaneye girdi, bir grup değirmenci ve işçi masanın etrafında oturmuş, mucitlerin sağlığına içiyordu. Soytarıyı görünce, iskandilci sandılar. Adam bir kadeh alıp yanlarına oturduğunda memnun oldular.

Soytarının ruhuna gurur adlı şeytan girmişti şimdi. Başarılarıyla övündü; keşif gezisini düzenleyenin kendisi olduğunu anlattı onlara. Denizin derinliğini ölçmeseydi, başarılı olabilecekler miydi? Ya da yıldızları okumasaydı, eve sağ salim dönebilecekler miydi?

Şap! Alnının ortasına bir yumurta düştü.

“İskandilci, çok kibirli adamsın!” dedi değirmenci. “Bunu uzun zamandır biliyoruz; gazeteye yazıp, Büyük Adam’ın ikinci bir Humboldt olduğunu bildirdiğinizde de biliyorduk!”

İskandilcinin başka bir zayıf noktası galip gelmişti.

“Büyük adam bir sahtekâr!” diye bağırdı. Ama bu doğru değildi.

Grup için, bu duydukları fazla gelmişti. Oturdukları yerden hep birlikte bir anda kalkıp, soyтарыı deri kayışla un çuvalına bağladılar, başından ayak parmağına kadar una bulanıncaya kadar üzerine un döküp, lambalardan birinin fitiliyle yüzünü karartılar. Sonra da değirmencinin yardımcısı çuvalın ağzını dikti. Adamı kaldırıp, çuval ve lambayla birlikte, at arabasına koydular. Bağırış ve kahkahalar eşliğinde pazar yerine doğru hareket ettiler.

Yoldan geçenlere sergiliyorlardı kendisini ve herkes ona gülüyordu.

Sonunda onu serbest bıraktıklarında, gidip basamağa oturdu ve ağladı. O cüsseli adam küçük bir çocuk gibi ağlıyordu. Kim görse acırdı onun bu haline.

TÜTÜN DEPOSUNUN GİZEMİ

Şimdi de güzeller güzeli genç opera şarkıcısının hikâyesini dinleyeceğiz. Kadın o kadar güzeldi ki nereden geçse bütün bakışları üzerine toplardı. Sadece kendisi değil, sesi de çoğu sanatçıdan daha güzeldi.

Aynı zamanda besteci de olan orkestra şefi bir gün geldi, kalbinde ve elinde ne varsa kadının önüne serdi. Kadın adamın mallarını kabul ederken, kalbini tozlara bıraktı.

Kadın ünlü olmuştu, diğer şarkıcılardan çok daha meşhurdu. Şık arabasıyla sokaklarda dolaşıyor, kendi fotoğrafını selamlıyordu. Kırtasiye ve kitapçıların vitrinleri onun fotoğrafıyla süslenmişti.

Ünü arttıkça fotoğrafı kartpostal, sabun ve sigara kutularının üzerinde de yer almaya başladı. Son olarak da tiyatro salonlarında görüldü; diğer ölümsüzlerin arasında yerini aldı ve burnu büyümeye başladı.

Bir gün iskelede duruyordu; deniz çok dalgalıydı ve güçlü bir akıntı vardı. Elbette şef de yanındaydı ve pek çok başka adam da onlara eşlik ediyordu. Güzeli kadın elindeki gülle oynuyordu, kavalieri çiçeğe göz dikmişti fakat kadın onu kazanmayı bilen kişinin kendisini elde edeceğini söyledi. Sonra çiçeği uzaklara fırlattı.

Kavalyeler arzulayan bakışlarıyla çiçeği'izledi, ama şef bir dakika bile tereddüt etmeden iskeleden' atladı, dalganın tepesinde martı gibi yüzdü ve çiçeği dudaklarının arasına aldı.

Kavalyeler tezahürat yaptı ve yüzen adam kadının gözlerindeki aşk vaadini okuyabildi. Kıyıya doğru gitmek için kulaç atmaya çalıştığında bir gram bile hareket edemediğini fark etti. Akıntıya kapıldı. İskeleye şarkıcı tehlikeyi fark edemedi, adamın dalga geçtiğini düşündü ve güldü. Ölümün burnunun ucuna geldiğini hisseden şef, kadının gülümsemesini yanlış yorumladı. Kalbine bıçak saplandı ve kadına karşı hisleri öldü.

Ama sonunda sahile çıktı, elleri kanıyordu. İskele ellerini parçalamıştı.

“Evlenelim mi?” dedi güzel kadın.

“Hayır, teşekkürler,” dedi şef. Sonra dönüp, gitti.

Kadın bunu bir hakaret olarak algıladı. İntikamını alacaktı.

Tiyatroyla ilişkisi olup, bu işleri bilen kişiler şefin neden işini kaybettiğini anlayabilmişti. Kararlıydı, kadın, ondan ancak iki yılda kurtulabildi.

Ondan kurtulmuştu; yardımcısının düşüşünü izledi ve kazanan o oldu. Başı biraz daha şişti, aslında başı o kadar çok şişmişti ki herkes fark etti. Güzel görünüşünün içinde kötü bir kalbin attığını fark eden halk onun şarkılarından etkilenmemeye başladı. Gözyaşlarına da inanmıyorlardı.

Kadın bunların sonradan farkına vardı ve bu onu hırçınlaştırdı. Yine de tiyatroyu yönetmeye devam etti. Bütün genç yeteneklerin önünü kesti ve kariyerlerine

zarar vermek için basını kullandı.

İzleyicilerinin saygısını ve sevgisini kaybetti ama gücünü kaybetmediği sürece problem değildi. Zengindi, etkileyiciydi. Halinden memnundu. İşleri iyi gitmiş ve yolunu bulmuştu.

İnsanlar zengin olduğunda zayıflamazlar, aksine kilo almaya meyillidirler; kadın gerçekten de iri yarı olmuştu. Ama bunun farkına geç vardı. Bom! Yokuş aşağı inmek her zaman hızlıdır ama onunki ürpertici bir hızla gerçekleşti. Her çareyi denedi; ama boşuna! Şehirdeki en güzel masa onundu, fakat kendisi açlık çekiyordu. Aç kaldıkça daha da şişmanlamaya başladı.

Üzerinden bir yıl geçti; o artık büyük bir yıldız değildi. Unutulmaya başlamıştı. İki yıl sonra neredeyse hatırlanmamaya başlamış, yerini başkaları almıştı. Üçüncü yıldan sonra büsbütün işsiz kaldı. Gidip kendisine bir kulübe kiraladı.

“Olağan dışı bir kilosu vardı,” dedi sahne şefi suflöre.

“Bu şişmanlık değil,” dedi suflör. “Gururu onu şişiriyor.”

Artık kulübesinde yaşıyor ve büyük bahçesiyle ilgileniyordu. Bahçenin ortasında tütün kulübesi vardı. Onu seviyordu, çünkü kulübenin penceresi yoktu. Böylece meraklı insanlar önünde durup onu izleyemeyeceklerdi. Kır langıçlar, saçakların altına yuva yapmıştı, ama kulübe artık tütün saklamak ya da kurutmak için kullanılmıyordu. Bahçede tütün yetişmiyordu.

Yazı kulübeye bakıp, onun ne işe yarayabileceğini düşünerek geçirdi. Kapılar büyük asma kilitlerle kilit-

liydi. İçeri giren çıkan yoktu.

Kulübenin sırlarla dolu olduğunu biliyordu. Bir an önce sırların ne olduğunu öğrenmesi gerekiyordu.

Sıkı sıkıya bağlı olduğu ve hayata tahammül etmesini sağlayan büyük ününün izleri hâlâ devam ediyordu. En iyi parçaları: *Carmen* ve *Aida*. Daha iyisi çıkmamıştı. Bu parçalar hâlâ insanların dillerindeydi.

Sonunda ağustos ayı geldi, gece lambaları yandı, tiyatro salonları gösterime başladı.

Şarkıcı pencerenin önüne oturup, tütün kulübesine baktı. Parlak kırmızı rengine boyanmış, üzerine kırmızı kiremitten yeni bir çatı yapılmıştı.

Patates tarlasından bir adam geçti, elinde paslı büyük bir anahtar vardı. Adam kapıyı açtı ve içeri girdi.

Sonra başka iki adam daha geldi. Onları daha önce görmemişti. Kulübenin içinde kayboldular.

Olaylar ilginç bir hal almaya başlamıştı.

Bir süre sonra üç adam ortaya çıktı. Ellerinde geniş, tuhaf, şomyaya ya da büyük bir ekrana benzeyen eşyalar vardı.

Kapıyı geçtikten sonra eşyaları çevirip, duvara dayadılar. Bir tanesi kötü boyanmış çinili bir sobayı andırıyordu, diğeri de köy evinin, ormancı kulübesi gibi bir şey, kapısına benziyordu. Sonra tahta bir sopa, pencere ve kütüphane.

Anladı. Oyundan bir sahneydi. Daha sonra *Faust*'taki gül ağacını fark etti.

Kulübe, sahne ve oyun eşyalarını saklamak için kullanılıyordu, birkaç kez gül ağacının yanında durup, şarkı söyledi: "Çiğ altındaki nazik çiçekler..."

Faust oyununu oynayacaklarını düşününce kalbi sıkıştı, ama onu rahatlatan küçük bir şey vardı: Oyundaki en önemli parçayı o hiç söylememişti, o kısım Margarêt'a aitti.

"*Faust* umurumda değil, ama *Carmen* ya da *Aida*'yı oynarlarsa üzüntüden ölürüm."

Oturdu ve repertuardaki değişimi izledi. Afişlere basılmadan iki hafta önce hangi oyunların sergileneceğini biliyordu. Bu bir bakıma eğlenceli bir şeydi. *İyi Avcı*'nın ne zaman sahneleneceğini biliyordu, savaş alanı oluşturulmaya başlanmıştı. *Uçan Hollandalı*'nın ne zaman oynanacağını da biliyordu; çünkü deniz ve gemi kulübeden ayrılmıştı. Ve *Tannhäuser*, *Lohengrin* gibi daha niceleri.

Kaçınılmaz gün ağarmaya başladı; kaçınılmaz olan her şey gerçekleşirdi. Adam tekrar kulübeye girdi (kadın onlardan birinin adının Lindquist olduğunu hatırladı, kasnaklara bakmak onun göreviydi), İspanya piyasasında yeniden görünmeye başlamıştı. Sahne tam olarak görünmüyordu, bu yüzden ilk başta ne olduğunu tam anlayamadı. Ama adamlardan biri yavaş yavaş sahneyi çevirdi. Tam yerine oturduğunda, kadın arka tarafı görebildi. Bu kısım her zaman çok çirkindir.

Sonra sanki işkenceyi uzatmak için korumacılık yapıyorlarmışçasına, peş peşe ve yavaşça kocaman siyah harfler görüldü: CARMEN. Evet, *Carmen*'di.

"Öleceğim," dedi şarkıcı.

Ama ölmedi, *Aida*'yı sahnelediklerinde bile. Fakat adı halkın hafızasından silinmişti; resmi kırtasiyelerin vitrininden ve kartpostallardan çıkarılmıştı. Son olarak tanınmayan birisi tiyatro salonundaki fotoğrafını

indirmişti.

İnsanların bazı şeyleri nasıl bu kadar çabuk unuta bildiklerine anlam veremedi. Açıklaması zordu. Ama sanki yakın bir arkadaşını kaybetmiş gibi yas tutuyordu. Ama zaten şarkıcı, ünlü şarkıcı, ölmemiş miydi?

Bir akşam ıssız bir sokakta yürüyordu. Sokağın sonunda bir çöp yığını vardı. Neden olduğunu bilmeden hareketsiz bir şekilde bekledi ve sonra tüm dünya varlıklarının gereksiz olduğunu fark etti. Çöp yığınının üzerinde bir kartpostal vardı ve onun üzerinde de kadının *Carmen* oyunundan bir fotoğrafı vardı.

Gözyaşlarını saklayarak, hızla oradan uzaklaştı. Küçük ara sokağa girdi ve bir kırtasiyenin önünde durdu. Mağazaların vitrinlerine fotoğrafı var mı diye hep baktı. Ama orada yoktu. Fotoğraf yerine gözleri bir yazıya takıldı ve bilinçsiz bir şekilde okumaya başladı:

“Kralın yüzü onlara karşıdır, onlara kötülük yapmak ve dünyadan adlarını silmek için.”

Onlara kötülük yapmak! Bu yüzden kadının hatırası yok edilmişti. İşte bu insanların unutkanlığının bir açıklamasıdır.

“Peki hatamı telafi etmenin bir yolu yok mu?” diye sızlandı kadın. “Yeterince acı çekmedim mi?”

Ormanın içinde dolandı. Orada birine rastlaması pek mümkün değildi. Kalbi acı içinde, üzgün ve aşağılanmış bir şekilde yürürken yalnız birine rastladı. Adam tam yanından geçerken onu durdurdu. Gözleri konuşmak için yalvardı kadına.

Gişe görevlisiydi bu. Ama gözleri onu ne suçladı ne de ona acıdı. Gözlerinden sadece hayranlık, hayranlık

ve şefkat okunuyordu.

“Ne güzel bir kadın oldun Hannah, ince uzun,” dedi adam.

Kadın kendine baktı ve adamın haklı olduğunu inkâr edemedi. Acı her yerini eritmişti. Eskisinden çok daha güzel görünüyordu.

“Her zamanki gibi genç görünüyorsun! Hatta eskisinden daha da genç.”

Nicedir duyduğu ilk güzel sözcüktü; bunun haksızlık ettiği adamdan gelmesi onu şaşırttı. Ne harika bir karaktere sahipti. Bunu ona da söyledi.

“Umarım sesin bozulmamıştır,” dedi gişe görevlisi. Yağcılıktan hoşlanmazdı.

“Bilmiyorum,” diye başını salladı kadın.

“Yarın gel bana... tamam mı? Opera binasına gel, bakalım. Orayı işletiyorum.”

Sanatçı oraya gitti. Bir kez değil pek çok kez ve eski yerini yine kazandı.

Halk, kadının yaptığı tüm kötülükleri unutmuş ve onu affetmişti. Eskisinden çok daha fazla ün elde etmişti şarkıcı.

Ders verici bir hikâye, değil mi?

ST. GOTTHARD'IN HİKÂYESİ

Uri'nin bir eyaleti olan Göschenen'de bir cumartesi günüydü. İsviçre'nin bu bölgesi William Tell ve Walter Fürst sayesinde ünlenmişti. St.Gotthard'ın kuzeyindeki hoş yeşil köyler, değirmen çarklarının döndüğü alabalıklarla dolu küçük bir dere üzerine kuruluydu. Sakin ve nazik insanlar yaşırdı orada. Almanca konuşurlardı. Katı kuralları vardı ve “kutsal orman” evlerini toprak kayması ve heyelandan korurdu.

Cumartesi gecesinden bahsediyordum; kilise çanları Angelus'ta çaldığı vakit, halk köydeki tulumbanın etrafında, ceviz ağacının altında toplandı. Postane müdürü, adliye memuru ve albay da oradaydı. Üstlerinde sadece gömlek vardı, ellerinde tırpan. Bütün gün toprağı tırpanlamışlardı ve tırpanı yıkamak için tulumbanın başına gittiler. Küçük köyde iş kutsaldı ve herkes kendisinin kölesiydi. Sonra sürü halinde genç adamlar geldi. Onlar da ellerinde tırpan taşıyorlardı. Hizmetçiler de süt kovanı. Son olarak inekler, büyük cinsten, her bir inek boğa kadar vardı. Köy zengin ve bereketli bir yere kurulmuştu. Ama ne şarap ne zeytin, ne dut ağacı ne de mısır tarlaları vardı. Ceviz ağacından ve lezzetli pancar kökü yetiştirirlerdi.

St. Gotthard'ın dik duvarının ayağında, tulumbaya yakın yerde, "Altın At" adında bir han vardı. Rütbesine ya da pozisyonuna bakılmaksızın yorgun herkes bahçe-deki uzun masanın etrafında otururdu, bir tanesi bile eksik olmazdı: adliye memuru, postane müdürü, albay, tarla işçileri; hasır şapka üreticisi ve işçileri, köydeki ayakkabıcı, okul müdürü... Kısacası herkes oradaydı.

Besicilikten ve hasat zamanından bahsettiler; inek çıngırağı ile çobanın flütünü andıran basit bir sesle şarkılar söylediler. Şarkılarda bahar, onun saf heyecanları, vaatleri ve umudu vardı. Şarkı söylerken bira içiyorlardı.

Kısa bir süre sonra genç adamlar oyun oynamaya, güreşmeye, atlayıp zıplamaya başladı. Ertesi gün Rifle Kulübü'nün yıl dönümüydü ve güç gösterileri, yarışmalar yapılacaktı. Bu yüzden kollarının güçlenmesi gerekiyordu.

O gece erken saatlerde bütün köy halkı yataklarına girmişti. Ertesi gün kimsenin geç kalmaması, uykusuz ve cansız olmaması gerekiyordu. Ortada köyün gururu söz konusuydu.

Pazar sabahıydı; güneş parıldıyor ve kilise çanları çalıyordu. En güzel pazar kıyafetleriyle komşu köylerden kadınlar ve adamlar köy meydanında toplanıyordu. Hepsi mutlu ve capcanlı görünüyordu. Hemen hemen her birinin elinde tırpan yerine silah vardı. Müdireler ve hizmetçiler sorgulayan, cesaret veren gözlerle adamlara bakıyordu; çünkü onlar ülkelerini savunmak adına silah tutmayı öğrenmişlerdi. O gece en iyi atışı yapan geceye köyün en güzel kızıyla dans ederek başlama onu-

runa erişecekti.

Dört atın çektiği, rengârenk çiçekler ve kurdelelerle süslü büyük at arabası durdu; arabanın tamamı yaz çar-
dağına dönüşüvermişti, içeridekileri görmek mümkün
değildi; ama şarkıları duyulabiliyordu. İsviçre ve İsviç-
reliler için söylediler şarkılarını, dünyanın en güzel ül-
kesi ve en cesur insanları için.

Arabanın arkasında bir grup çocuk yürüyordu. İki-
şer ikişer, el ele yürüyorlardı sanki arkadaşmış ya da ge-
lin ile damatmışlar gibi.

Çanların çalışıyla birlikte tüm kabile yavaşça dağdan
kiliseye doğru yol aldı.

Dini görevden sonra gösteriler başladı ve çok geçme-
den St. Gotthard'ın taş duvarlarına karşı kurulan men-
zilde atış yapılmaya başlandı.

En iyi atış postane müdürünün oğlundan gelmişti.
Herkes ödülü onun kazanacağından emindi. Altı atış-
tan dördünde lumbuzu ateşlemeyi başardı çocuk.

Dağın zirvesinden bağırış çağırışlar geliyordu; taş ve
çakıllar sert kayalıklardan aşağı yuvarlanıyor, kutsal or-
mandaki köknarlar fırtına esiyormuş gibi sesler çıkarı-
yorlardı. Kayalığın tepesindeyse, omuzlarının arasında
tüfeği asılı, heyecanla şapkasını sallayan, vahşi dağ ke-
çilerinin avcısı, Andrea, dağın öteki tarafındaki İtalyan
köyü olan Airolo'da görüldü.

“Ormana girmeyin!” diye bağırdı nişancı.

Andrea anlamadı.

“Kutsal ormana girmeyin!” diye bağırdı adliye me-
muru. “Aksi takdirde orman üzerimize yıkılacak!”

“O halde bırakın yıkılsın!” diye bağırdı Andrea. Ka-
yalıktan akıl almaz bir hızla aşağı iniyordu.

“Buradayım!”

“Artık çok geç!” diye bağırdı adliye memuru.

“Henüz hiçbir şey için geç değil,” diye cevap verdi Andrea. Menzil alanına gitti, tüfeği altı kez çenesine doğru kaldırdı ve her seferinde de hedefi vurdu.

Evet, adam nişancıların en iyisiydi. Ama kulübün kendi kuralları vardı. Üzümün yettiği, ipeğin eğildiği tarafta koyu tenli insanlar çok popüler değildi. Göschenen’dekilerle onlar arasında eskiden gelen bir husumet vardı ve yeni gelenler çok nitelikli değildi.

Fakat Andrea meydandaki en hoş kıza yanaştı. Adliye memurunun kızıymış. Kibarca kızı dansa davet etti.

Güzel Gertrude’un yüzü kızardı, Andrea’dan hoşlandı, ama teklifini geri çevirmek zorundaydı.

Andrea kaşlarını çatı, başını eğip, kulağına bir şeyler fısıldadı. Kızın yüzü kıpkırmızı oldu.

“Benim karım olmalısın,” demişti adam. “On yıl bile olsa beklerim seni. Seni görebilmek için dağdan buraya sekiz saat yürüdüm; bu yüzden geciktim. Bir dahaki sefere tam zamanında geleceğim. Bunun için dağın içinden bile geçebilirim.

Gösteriler sona ermişti. Nişancıların hepsi Altın Atta oturuyordu. Andrea ortalarına oturmuştu. Postane müdürünün oğlu Rudi masanın başındaydı, çünkü her ne kadar Andrea gerçekte en iyi nişancı olsa da kurallara göre ödülü o kazanmıştı.

Rudi ağlayacak gibi oldu.

“Senin iyi bir avcı olduğunu biliyoruz, ama dağ keçisini avlamak, eve taşımaktan daha zordur.”

“Avlasam, eve de taşıyım,” diye cevap verdi Andrea.

“Belki de olur!” Buradaki herkes Barbarossa’nın yü-

züğüne ateş etmiştir. Ama kazanan çıkmadı!" dedi Rudi.

"Barbarossa'nın yüzüğü de ne?" diye sordu Göschen'e daha önce gelmemiş bir yabancı.

"Barbarossa'nın yüzüğü, işte şurada," dedi Rudi.

Dağı gösterdi. Kancanın üzerinde büyük bakır bir yüzük asılıydı. Sonra konuşmaya devam etti.

"Kral Frederick Barbarossa bu yolu kullanarak İtalya'ya gitmişti; oraya altı kez seyahat etti. Hem Milan hem Roma'da hükümdarlık yaptı. Bu ona Roma-Germen imparatoru olma hakkı tanıdığından, bu halkayı Almanya'nın Roma'yla birleşmesi anısına dağa astırdı. Rivayete göre, yüzük halkadan çıkarılırsa, evliyseniz ve mutsuzsanız, evlilik sona erdi demektir.

"O zaman bitireceğim," dedi Andrea. "Nasıl babam fakir ülkemizin tiranları Schwyz, Uri ve Unterwalden'le bağlarını kopardıysa ben de koparacağım."

"Sen İsviçreli değil misin?" diye sordu hâkim ciddi bir şekilde.

"İsveç Konfederasyonu'nda çalışan bir İtalyanım."

Silahının içine demir mermi koydu, hedef aldı ve ateş attı.

Yüzük kancadan çıktı. Barbarossa'nın yüzüğü ayaklarına düştü.

"Çok yaşa İtalya!" diye bağırdı Andrea, şapkasını havaya fırlatarak.

Kimse tek bir söz söylemedi.

Andrea yüzüğü kaldırdı, hâkime uzatıp, şunları söyledi:

"Yüzüğü, bugünün anısına sakla. Beni ve bana yanlış

yaptığın günü hatırla.”

Gertrude'un elini tuttu ve öptü; dağa tırmanıp gözden kayboldu. Bir ara tekrar görünüp bulutların arasında kayboldu. Sonra yine ortaya çıktı, yukarılarda. Ama bu kez görünen sadece buluttaki kocaman gölgesiydi. Oradaydı; yumruğunu tehdit edercesine köye doğru sallıyordu.

“Şeytanın ta kendisi,” dedi albay.

“Hayır, o bir İtalyan,” dedi postane müdürü.

“Artık saat geç olduğuna göre, size bir devlet sırrı vereyim, yarın gazetelerde okursunuz.”

“Duyduk duymadık demeyin.”

“Aldığımız bilgiye göre, Fransa Kralı'nın Sedan'da mahkûm edildiği öğrenilir öğrenilmez, İtalyanlar Fransız birliklerini Roma'dan attı; Victor Emanuel o sırada başkente gidiyordu.”

“Harika haber. Böylece Almanya'nın Roma üzerindeki hayalleri sona ermiş oldu. O kadar böbürlenmeden önce Andrea bunları bilmeliydi.”

“Daha da fazlasını bilmeli,” dedi hâkim.

“Nasıl yani? Neyi?”

“Bekle ve gör.”

Ve gördüler de...

Bir gün yabancılar geldi ve saha gözlükleriyle dağı dikkatlice incelediler. Sanki Barbarossa'nın yüzüğünün asılı olduğu yere bakıyor gibiydiler. Çünkü bakışlarını doğrudan o yöne çevirmişlerdi. Sonra pusulayı aldılar. Kuzeyi ve Güneyi bilmiyor gibiydiler.

Altın Atta büyük bir yemek ziyafeti vardı. Hâkim de oradaydı. Tatlı sırasında milyonlarca liradan bahsediyorlardı.

Altın At yıkıldıktan kısa bir süre sonra, sıra kiliseye geldi. Kısım kısım yıkılıp, başka bir yere tekrar inşa edilmişti. Köyün yarısı yerle bir olmuştu. Barakalar inşa edildi, dere yatağının yönü değiştirildi, değirmen çarkı kaldırıldı, fabrika kapatıldı.

Sonra üç bin siyah saçlı, yanık tenli İtalyan işçi sahneye geldi.

İsviçre'nin güzel şarkıları ve baharın saf mutlulukları duyulmuyordu.

Bunun yerine, sabah akşam çekiç sesleri duyuluyordu. Barbarossa'nın yüzüğünün asılı olduğu yere bir atlayıcı geldi. Sonra patlama başladı.

Aslında dağın içine bir oyuk açmak (herkesin de bildiği gibi) çok da zor bir şey değildi, ancak her bir cepheye bir tane olmak üzere iki tane açması gerekiyordu ve bu oyukların ortada birleşmesi lazımdı.

Peki, ortada birleşmeseler ne olurdu? Baştan başlayacaklardı. Kimse bunun mümkün olabileceğine inanmadı çünkü tünel neredeyse dört metre uzunluğundaydı. Neredeyse dört metre!

Ama başmühendis bu konuda onlara garanti vermişti.

İtalyan bölümündeki Andrea mühendise güvenmişti. Kendisi de oldukça yetenekli bir adam olduğundan, onun yanında çalışmak istedi ve kısa süre sonra amelebaşı oldu.

Andrea işini seviyordu. Artık gün ışığını, yeşil ar-

saları ve Alpler'deki dağ parçacıklarını göremiyordu. Dağdan Getrude'a kendisi için bir yol açıyor olmasına sevindi.

Sekiz yıl karanlıkta durdu; tasmasına bağlı köpek gibi yaşadı. Yüz derece sıcaklıkta çalışıyordu. Su kaynağı yolu kapatmıştı, suyun içinde çalışmak zorundaydı. Verimli toprak sözü uğruna, dizlerine kadar çamura batmıştı. Atmosfer her zaman kötüydü ve işçi arkadaşlarının çoğu pes etti ancak yeniler yerlerini almaya hazırды. Sonunda Andrea da yenik düştü ve hastaneye götürüldü. İki tünelin birleşemeyeceği fikri ona azap veriyordu. Hiç birleşmediklerini düşünsenize!

Hastanenin diğer tarafında da adamlar vardı. Bazı zamanlar, işkence çekmediklerinde, birbirlerine şu soruyu sorarlardı: "Birleşecekler mi acaba?"

Güney'dekiler, Kuzey'dekilerle dağın göbeğinde karşılaştığında yıllardır hiç olmadığı kadar huzurlu bir şekilde birbirlerine sarılacaklar, buluştuklarında yüz-yılların düşmanlığı sona erecekti.

Andrea iyileşti ve işe geri döndü; 1875 grevinde yer aldı, taş fırlatıp bir yıl hapse mahkûm edildi.

1877 yılında memleketi Airolo yandı.

"Artık gemileri yaktım," dedi adam. "Geri dönüş yok, devam etmem lazım."

19 Temmuz 1879 yas günüydü. Başmühendis ölçüm ve hesap yapmak için dağa gitmişti, işine kendini kaptırdığı sırada bir atak geçirdi ve öldü. Yarışın yarısında ölmüştü. Düştüğü yere gömülmesi gerekiyordu. Mısırlı firavunların borular için inşa ettiği büyük taş piramitlerden daha geniş bir piramide konulması lazımdı.

Zaman akıp geçti. Andrea para, deneyim ve güç kazandı. Göschenen'e hiç gitmedi, ama yılda bir kez "kutsal ormana" gidip, hasarı düşünüyordu. Öyle demişti.

Gertrude'u hiç görmedi, ona hiç mektup da göndermedi; buna gerek yoktu. Ama her zaman adamın düşüncelerinde vardı. Arzularının ortak olduğunu hissetmişti.

Yedi yıl sonra hâkim de açlıktan öldü.

"Ne şanslı, fakir öldü," diye düşündü Andrea. Bunun gibi düşünecek başka damat yoktur.

Sekizinci yıl tuhaf bir şey oldu: Tünelin İtalyan kısmındaki en önemli adam ağır iş yapıyordu. Matkabı zorluyordu. Ortam çok havasızdı; boğulacak gibi hissetti; kulağında rahatsız edici bir uğultu vardı. Birden ağaçkurdunun –halk diliyle kitap biti– sesine benzer bir tık sesi duydu.

"Son dakikalarımı mı yaşıyorum acaba?" diye sesli düşündü.

"Son dakikaların mı?" diye cevap verdi ses. Sesin içinden gelip gelmediğini bilmiyordu, ama korkmuştu.

Ertesi gün yine tık sesini duydu, ama bu kez daha yakından geliyordu. Bu yüzden saatinden geliyor olabileceğini düşündü.

Ama üçüncü gün –tatil günü– hiçbir şey duymadı; bu yüzden sesin olağanüstü bir şey olabileceğini düşündü; korkmuştu. Ayine katıldı. Kalp gözüyle hayatın amacını sorguladı. O harika güne hiçbir zaman ulaşamayacak, bölme duvardan yürüyen ilk adama verilen ödülü alamayacak ve Gertrude'u kazanamayacaktı.

Ama pazartesi günü yine tüneldeki en yetkili kişi oy-

du. Umutsuzluğa kapıldı, çünkü artık Almanlarla da karşılaşacağını düşünmüyordu.

Artık heyecansız bir şekilde ve yavaş yavaş çekiçle çakmaya devam etti, kalbi tüneldeki hastalıktan sonra zayıf düşmüştü. Birden dağın içinden ateş etme sesine benzeyen korkunç bir çarpma sesi geldi.

Sonra birden üzerine ışık vurdu ve karşılaştılar.

Dizlerinin üzerine çöküp, Tanrı'ya şükretti. Sonra kalktı ve çalışmaya devam etti. Sabah, öğlen, akşam ve mola vaktinde hep çalıştı. Sağ kolu çalışmaktan uyuştugunda sol tarafı kullandı. Taş duvarın önünde atak geçiren başmühendisi düşündü, kızgın fırında yanan üç adamın şarkısını söyledi. Hava ateş gibiydi. Alnından ter damlıyordu ve ayakları çamur içindeydi.

Saat tam yedide, 28 Ocak tarihinde, matkabıyla duvarı delmeye devam ediyordu. Diğer taraftan gelen yüksek sesli tezahürat onu uyandırdı. Evet, karşılaşacaklardı. Sıkıntılar sona ermişti. On bin lireden onuncu olacaktı.

Her şeyin bağışlayıcısı Tanrı'ya şükranlarını sunduktan sonra, dudaklarını sondaj deliğine yapıştırıp, Gertrude'un adını fısıldadı. Sonra üç kez Almanlara tezahürat etti.

Gece on birde, İtalyan tarafından "dikkat!" uyarıları duyuldu. Sonra işgal sırasında kullanılan top sesine benzer sağır edici bir ses duydu. İtalyanlar ve Almanlar birbirlerini kucakladı ve ağladılar. Dizlerinin üzerine çöküp "Tanrım, sana şükürler olsun..." sözleriyle başlayan ilahiyi söylediler.

Harika bir dönemdi. Stanley'in Afrika'daki görevinin tamamlandığı ve Nordensköld'ün görevini bitirdi-

ği 1880 yılı...

Şükür şarkılarını söylediklerinde, Alman bir işçi öne doğru çıktı ve İtalyanlara güzel bir parşömen kâğıdı verdi. Kâğıt, başmühendis Louis Favre'in yapmış olduğu hizmetleri takdir eden bir belgeydi.

Tünelden geçmeyi başaran ilk kişi olmalıydı, Andrea'ya Airolo'ya giden küçük işçi treninde anıtı ve ismini taşıma görevi verilmişti.

Ve Andrea görevini kusursuz bir şekilde gerçekleştirdi, arabanın önündeki el arabasında oturuyordu.

Evet, harika bir gündü ancak gecenin de ondan aşağı kalır yanı yoktu.

Airolo'da şarap içtiler. İtalyan şarabı ve havai fişek atıldılar. Louis Favre, Stanley ve Nordensköld ile ilgili konuşmalar yaptılar. Binlerce yıldır Almanya, İtalya, Kuzey ve Güney arasında engel teşkil eden St.Gotthard hakkında konuştular. Engeldi; ama bir o kadar da birleştiriciydi. Almanya'nın Rhine Nehri ile Fransa'nın Rhone Nehrini, Kuzey Denizi'yle Akdeniz'i tam ikiye ayırıyordu.

Sonra Tessin'den bir adam, "Bir de Adriyatik'i," dedi. "Ticino'yu unutma, İtalya'nın en büyük nehri, güç simgesine ev sahipliği yapar."

"Bravo! Bu daha da iyi! O zaman hem St. Gotthard'a, büyük Almanya'ya, özgür İtalya'ya, hem de yeni Fransa'ya içelim!"

Harika bir gündü. Ertesi gün de böyle geçmişti.

Ertesi gün, Andrea Mühendis Odası'na uğradı. Üzerinde İtalyan atış kıyafeti vardı. Şapkasını kartal tüyü

süslüyordu, omuzlarının arasında tüfek ve sırt çantası asılıydı. Yüzü ve elleri beyazdı.

“Tüneli bitirdin o halde,” dedi kasiyer ya da diğerlerinin deyişiyle “para kesici.” Kimse seni bu yüzden suçlayamaz, geriye duvarcının işi kaldı. Sen payına düşeni hallettin!” dedi.

Para kesici bir sayfa açtı ve bir şeyler karaladı. Sonra Andrea’ya on bin lira değerinde altın verdi.

Andrea adının altına imza attı, altını sırt çantasına koyup gitti.

İşçi trenine atladı, on dakika sonra yıkılan engelin oraya vardı. Dağda ateş yanıyordu, işçiler onu görünce bağırıp, şapkalarını salladılar. Harikaydı!

On dakika geçti ve o İsviçre tarafındaydı. Tünelin girişinden gün ışığının girdiğini görünce, tren durdu ve adam indi.

Yeşil ışığa doğru yürüdü ve köye, güneş ışığıyla banyo yapan yeşil dünyaya geldi. Köy yeniden inşa edilmişti ve eskisinden çok daha hoş görünüyordu. İşçiler onu görünce selamladılar.

Vakit kaybetmeden küçük eve doğru gitti ve orada, ceviz ağacının altında, arı kovanlarının tarafında Gert-rude’u gördü. Sakin, narin ve eskisine nazaran yüz kat daha güzel. Sanki sekiz yıldır hiç kıımıldamadan adamı bekliyordu.

“Evet, geldim,” dedi. “Söz verdiğim gibi. Benimle kasabaya gelecek misin?”

“Seninle her yere gelirim!”

“Uzun zaman önce sana bir yüzük vermiştim, hâlâ sende mi?”

“Evet, bende!”

“O zaman hemen gidelim! Yanına da bir şey alma!”

Sonra gittiler, el ele, ama tünelden geçmediler.

“Dağa kadar!” dedi Andrea eski geçide doğru bakarak, “karanlığın içinden geldim sana, ama aydınlıkta seninle ve senin için yaşayacağım.”

BEN DEMEYİ BİLMİYEN JUBAL'IN HİKÂYESİ

Bir zamanlar John Lackland adında bir kral varmış, adının neden böyle olduğunu tahmin etmek zor değil.

Sonra “Jubal” adında harika bir sanatçı gelmiş. Jubal, ben demeyi bilmiyormuş. Nedenini şimdi anlatacağım.

Asker babasından kendisine miras kalan isim Peal’dı. Evet, isimde melodi var. Ama doğa ona sağlam bir irade bahşetmişti; demir gibi kaskatı durabiliyordu. Bu mükemmel bir özellikti, hayatta var olma savaşı için bulunmaz bir şeydi. Daha çok küçükken bile birkaç sözcük mırıldanmaya başlamıştı, diğer bütün bebekler gibi kendisine “o” diye hitap etmemiş, en başından kendinden “ben” diye söz etmişti. Sen daha “ben” değilsin demişti annesi ve babası. Büyüdükçe, en küçük istek ve arzularını yapacağım, edeceğim” şeklinde ifade ederdi. Sonra babası ona, “Senin henüz bir iraden yok,” dedi. “İraden ormanda büyüyor.”

Askerin söylediği saçma bir şeydi, ama daha iyisi aklına gelmedi, sadece emredildiği şeyleri istemeyi öğrenmişti.

Genç Peal bu kadar güçlü istekleri olmasına rağmen iradesinin yokluğuna inanamadı, o duygunun bitmesi-

ni sağladı.

Hoş, güçlü bir delikanlı olduğunda, babası bir gün ona şunları söyledi: “Hangi işi öğreneceksin?”

Çocuk bilmiyordu; herhangi bir şey istemeyi bırakmıştı, çünkü bunu yapması yasaklanmıştı. Evet, müziğe ilgisi vardı, ama bunu söylemeye cesaret edemedi, çünkü ailesinin onun müzisyen olmasına izin vermeyeceğini biliyordu.

Bu yüzden, itaatkâr bir çocuk olarak, şöyle karşılık verdi: “Hiçbir şey istemiyorum.”

“O zaman barmen ol,” dedi babası.

Bunun nedeni babasının barmen bir tanıdığı mı olması mıydı yoksa şaraba karşı olan özel ilgisi miydi? Ne fark eder?

Delikanlı Peal’ın şarap mahzenlerine gönderildiğini bilmek yeterli olacaktır, başına daha da kötüsü gelmiş olabilirdi.

Mahzende hoş balmumu ve Fransız şarabı kokusu duyuluyordu, kiliselerinki gibi büyük ve kubbeli bir çatısı vardı. Fıçıların üzerine oturup, tapalarını çekince mutlu oldu. Sonra da, önce alçak sesle, yakaladığı her tür melodiyi çaldı.

Şarap tutkunu patronu şarkı söylemeyi ve eğlenceyi severdi, şarkı söylemeyi bırakmayı hiç düşünmemişti; mahzen de çok iyi gidiyor ve müşteri de çekiyordu. Bu, patron için harika bir olaydı.

Bir gün gezici satış görevlisi uğramıştı oraya; hayatına opera sanatçısı olarak başlamıştı. Peal’in de geleceğini duyunca, adamın yemek davetini zevkle kabul etti.

Dokuz kuka oyununu oynadılar, dereotlu yengeç

yediler, kokteyl içtiler ve en önemlisi, şarkı söylediler. İkinci şarkıya geçmeden, sonsuza dek dost olacaklarına ant içtikten sonra, satış görevlisi şunları söyledi:

“Neden sahneye çıkmıyorsun?”

“Ben mi?” diye sordu Peal, “Yapabilir miyim?”

“Tek yapman gereken şey ‘yapmak istiyorum’ demek.”

Bu onun için yeni bir bilgiydi, çünkü üç yaşından itibaren “ben” ve “istemek” sözcüklerini yan yana kullanmamıştı. Bir şey istememe ya da arzulamama konusunda kendini eğitmişti, bu yüzden arkadaşına aklını karıştırmaması için yalvardı.

Ama gezgin satış görevlisi tekrar geldi, pek çok kez geldi. Bir seferinde yanında ünlü bir şarkıcı vardı. Bir akşam Peal üstat sanatçıdan epey alkış alınca kaderini kendi yönlendirmeye karar verdi.

Patronuyla vedalaştı. Bir kadeh şarap eşliğinde arkadaşısı gezgin satıcıya teşekkür etti. Kendine güven ve istek kazanmasına yardımcı olmuştu. “İstek, demirden çubuk... İnsanın sırtını dik tutar ve başkalarının önünde eğilmemesini sağlar.” Arkadaşını hayatı boyunca hatırlayacağına kalpten söz verdi. Kendine güvenmesini öğretmişti ona.

Sonra ailesiyle vedalaşmaya gitti.

“Ben sanatçı olacağım,” dedi yüksek sesle. Sesi odada yankılandı.

Babası kırbaça baktı, annesi ağladı; ama boşunaydı.

Annesinin son sözleri şu oldu: “Kendini kaybetme sakın oğlum.”

Genç Peal, yurt dışına gitmek için yeterli parayı biriktirdi. Orada sanatın kurallarına göre şarkı söylemeyi öğrendi ve birkaç yıl içinde iyi bir sanatçı oldu. Çok para kazandı ve kendi menajeriyle seyahat etmeye başladı.

Peal'ın başarısı gün geçtikçe artıyordu ve "yapacağım," hatta "benim hâkimiyetimde," sözcüklerini kolaylıkla söyler olmuştu. "Ben" ile başlayan cümleleri çok önem kazanmıştı ve onun yanında diğer "ben"lerin önemi yoktu. Hiçbir şeyden kendini mahrum etmemiş, fakat yeteneğini de gizlememişti. Artık ülkesine dönme vakti gelmişti, menajeri ona böyle iyi bir sanatçının adının Peal olmaması gerektiğini söyledi. Daha şık bir isim edinmesini tavsiye etti. Yabancı bir isim de olabilirdi; o zamanlar modaydı.

İnsanın ismini değiştirmesi pek hoş bir şey değildi Peal'e göre. Annesinden babasından utanıyormuş izlenimi veriyordu insana. Bu da kötü bir izlenimdi.

Moda olduğunu duyunca çok fazla üzerinde durmadı.

İncil'i açıp, isim aradı. *İncil* bu amaç için başvurulacak en güvenilir kaynaktı. Jubal ismini görünce, bundan daha iyisini bulamayacağını düşündü. Jubal, Lamech'in oğlu, arp ve org gibi pek çok şeyin babasıydı. İngiliz menajeri ona kendisini Bay Jubal olarak adlandırmasını önerdi ve Peal de kabul etti. Bu yüzden onun adı Jubal oldu.

Bu elbette kötü bir davranış değildi, çünkü herkes bunu yapıyordu. Ama yeni adıyla beraber Peal'in karakteri de değişmeye başladı. Geçmiş silindi. Jubal, kendini doğuştan bir İngiliz olarak görmeye başladı. Yabancı

aksanı oluştu; favori bıraktı ve yüksek yaka gömlek giydi. zerindeki izgili takım elbise aēaē kabuēu gibi vücudunu sardı. Dimdik yürüyordu. Sokakta bir arkadaşına rastladığında gözünü kırpıp arkadaşça başını eēerdi. Arkasından biri seslense dahi dönmez ve her zaman tramvayın tam ortasında ayakta dururdu.

Kendini doēru dürüst tanı mıyordu.

Derken yolu yeniden ülkesine düştü. Opera binasında şarkı söyleyecekti. Kralı, peygamberleri, kahramanları, şeytanları canlandırdı. O kadar başarılı bir oyuncuydu ki ne zaman birini canlandırsa onun kiřiliēine bürünüyordu.

Bir gün sokakta dolaşıyordu. şeytan rolündeydi, ama aynı zamanda Jubal'di. Aniden birinin ona seslendiēini duydu: "Peal!" Bakmadı, çünkü hiēbir İngiliz böyle davranmazdı; üstelik o artık Peal deēildi. Sonra yine aynı sesi duydu: "Peal!" Arkadaşı gezgin satıcı önünde durdu, meraklı gözlerle bakıyordu ona. Utangaē, şefkat dolu bir ifade vardı yüzünde.

"Sevgili dostum Peal, bu sensin!" dedi.

Jubal şeytanın onu ele geēirdiēini hissetti; aēzını kocaman aētı. Bütün dişleri göründü. Ters bir şekilde, "Hayır!" diye baēırdı.

Arkadaşı onun Jubal olduēundan emindi. Yine de, hemen oradan uzaklaştı. Aydın biriydi, insanları, dünyayı ve kendini iyi tanırdı. Bu yüzden olanlara ne üzüldü ne şaşırdı.

Ama Jubal yle san mıştı. İēinden bir ses şöyle diyor-du: "Horozlor tmeden, beni ē kez inkâr edeceksin."¹

1. İncil (Mar.14:27-31; Mat.26:31-35; Luk.22:31-34; Yu.13:36-38 (Yay. n.)

Aziz Peter'in yaptığını yaptı ve gidip, acı acı ağladı. Diğer deyişle, ağladığını hayal etti. Ama içindeki şeytan gülüyordu.

Bu yüzden sürekli gülüyordu; iyiye kötüye, acıya neşeye, her şeye ve herkese gülüyordu.

Annesi ve babası gazetelerden Jubal'in kim olduğunu öğrenmişlerdi, ama hiç opera binasına gitmediler. Çember ve atlarla ilgili bir şeylerle meşgul olmasından memnunnardı, fakat oğullarını böyle bir ortamda görmek istemediler.

Jubal çok ünlü bir sanatçı olmuştu; "Ben" sözcüğünü kullanmasa da istek ve iradesi yerindeydi.

Sonra o gün gelip çattı. Erkekleri baştan çıkaran küçük bir balerin vardı. Jubal'in de aklını başından almıştı. Kadın başını o kadar çok döndürmüştü ki kadına, "Sana ait olabilir miyim," diye sordu (elbette asıl sormak istediği "benim olur musun" sorusuydu, ama bu şekilde daha kibar olacağını düşündü).

"Benim olabilirsin," diye yanıtladı büyücü kadın. "Seni alabilirsem."

"Ne istiyorsanız yapabilirsiniz," diye cevap verdi Jubal.

Kadın adama inandı ve evlendiler. Öncelikle adam ona şarkı söyleyip enstrüman çalmasını öğretti ve istediği her şeyi sağladı ona. Kadın büyücü olduğundan, genellikle adamın ona vermek istemediği şeyleri istedi ve zamanla adamın iradesini elinden alıp, onu köle haline getirdi.

Bir gün Mrs. Jubal iyi bir şarkıcı oldu. Artık seyirci "Jubal!" diye bağırırken, Mr. Jubal değil de Mrs. Jubal

karşılık veriyordu onlara.

Tabii ki Jubal eski statüsünü kazanmak istiyordu, ama karısını kaybetmeyi de göze alamadı.

Ve dünya onu unutmaya başladı.

Üniversite yıllarında Jubal'ın çevresindeki muhteşem arkadaş grubu artık onun karısıyla takılıyordu, çünkü "Jubal" olan oydu.

Kimse onunla bir şeyler içmek ya da yemek istemiyordu, sohbeete katılmak istese kimse yorumlarını dinlemiyordu. Sanki yokmuş gibi davranıyorlardı ona ve karısına da evli değilmiş gibi...

Jubal gitgide daha çok yalnızlaştı; bu yüzden sık sık kafeleri ziyaret etmeye başladı.

Bir akşam sohbet edecek birini bulmak bir için restorana gitti. Onu dinlemek isteyen herhangi biriyle konuşabilirdi. Hemen eski arkadaş gezgin satıcıyı gördü masada otururken. Adam yalnızdı ve sıkılmış görünüyordu. "Çok şükür," dedi, "biraz vakit geçirecek birini buldum; Lundberg de burada."

Lundberg'in masasına gidip, iyi akşamlar diledi. Adamın yüzü birden tuhaf bir hale dönüştü. Jubal acaba hata mı yaptım, diye endişelendi.

"Sen Lungberg değil misin?" diye sordu.

"Evet!"

"Tanımadın mı beni? Jubal!"

"Hayır!"

"Eski dostun Peal'i hatırladın mı?"

"Peal öleli çok oldu."

Jubal Peal'in öldüğünden o anda emin oldu. Oradan ayrıldı.

Ertesi gün sahneyi sonsuza dek bıraktı ve profesör unvanıyla şan okulu açtı.

Sonra yabancı ülkelere gitti ve yıllarca yurt dışında kaldı.

Ölmüş bir arkadaşına yas tutar gibi üzülüyordu kendisi için. Üzüntü onu yaşlandırıyordu. Ama bundan hoşnuttu, çünkü yaşlanırsa çabuk öleceğini düşünüyordu. Fakat henüz istediği kadar hızlı yaşlanamadığından, kendisine uzun, kıvrıkcık beyaz bir peruk aldı. Bu şekilde daha iyi hissetti çünkü tamamen tanınmaz hale gelmişti. Kendisi bile kendini tanıyamıyordu.

Elleri arkasında uzun adımlarla yürüdü kaldırımlarda. Dalgındı. Birini arıyor gibiydi ya da birini bekliyordu. Gözleri başka gözlerle karşılaştığında, içlerindeki soruya cevap vermedi. Onunla biri arkadaşlık kurmak istese, onlarla sadece havadan sudan konuşurdu. Hiçbir zaman “ben”, “şöyle düşünüyorum,” demez, hep “şöyle görünüyor,” derdi. Kendinden geçmişti, tıpkı bir gün tıraş olmak üzereyken kendini kaybettiği gibi. Aynanın önünde oturuyordu, çenesini sabunla köpüklemişti. Tıraş makinesini tutan elini kaldırdı ve aynaya baktı, sonra arkasındaki odaya dikkatlice baktı ama yüzünü görmedi. Sonra birden cisimlerin nasıl ayakta durduğunun farkına vardı. Yine kendini bulma arzusuyla yanıp tutuşmaya başladı. Vücudunun en güzel parçasını karısına vermişti; iradesi karısındaydı. Bu yüzden, gidip onu görmeye karar verdi.

Ülkesine geri döndü. Sokaklarda beyaz peruğuyla dolanırken, kimse onu fark etmedi. Fakat İtalya’da onunla daha önce karşılaşmış olan bir müzisyen yüksek sesle bağırdı: “Üstat geçiyor!”

Jubal hemen harika bir besteci olduğunu hayal etti. Müzik defteri alıp, birkaç beste yazmaya başladı. Diğer deyişle, çizgilerin üzerine uzun ve kısa notalar çizdi. Bazıları keman, bazıları nefesli saz, bazılarıysa üfleme-
li çalgılar içindi. Çalışmasını konservatuara gönderdi. Ama kimse besteyi çalamadı, çünkü kâğıtta beste değil, sadece notalar yazılıydı.

Çok geçmeden bu kez de Paris'te karşılaştığı bir sanatçıyı gördü. "Manken geçiyor," dedi adam. Jubal adamı duydu ve birden kendisinin bir manken olduğuna inandı, ona ne denilse inanıyordu zaten çünkü kim ve ne olduğunu bilmiyordu.

Sonra karısını hatırladı ve gidip, onu görmeye karar verdi. Gitti ama kadın evlenmişti. İkinci eşi çok zengin bir iş adamıydı. Birlikte yurt dışına gitmişlerdi.

Artık bıkmıştı, hayattan bezen bütün insanlar gibi annesini özlediğini hissetti. Annesinin dul kaldığını ve dağlarda bir kulübede yaşadığını biliyordu. Bir gün gidip onu görmeye karar verdi.

"Beni tanımıyor musun?" diye sordu.

"Adınız ne?" diye sordu annesi.

"Benim adım oğlunuzun adı. Bilmiyor musunuz?"

"Oğlumun adı Peal'dı, senin adın Jubal. Jubal'i tanımıyorum."

"Benden neden vazgeçtiniz?"

"Sen kendinden ve annenden niye vazgeçtiysen!"

"Daha çok küçükken neden irademi elimden aldınız?"

"Sen iradeni bir kadına verdin."

"Vermek zorundaydım, çünkü onu elde etmemin tek yolu buydu. Neden bana iradem olmadığını söyledin?"

“Oğlum, bunu sana baban söyledi; daha iyi bir yol bulamadı: Onu affetmen lazım; çünkü o artık yok. Gördüğün gibi, çocukların istek ve iradeleri olmamalı, bunlar ancak yetişkinlerde olur.”

“Ne de güzel açıkladın, anne! Çocukların istek ve iradesi olmamalı, ama yetişkinlerin olabilir.”

“Şimdi beni dinle, Gustav, dedi annesi, “Gustav Peal...”

Bunlar onun gerçek adlarıydı. Annesinin dudaklarından bu adları duyunca kendisine geldi tekrardan. Oynadığı tüm roller –krallar, şeytanlar, üstatlar ve manken– uçup gitmişti. Sadece annesinin oğluydu artık.

Başını annesinin dizlerine koydu ve, “İzin ver şurada öleyim,” dedi, “Sonunda evimdeyim.”

ALLEBERG'DEKİ ALTIN BAŞLIKLAR

Anders fakir bir ailenin oğluydu, gençliğinde sırtında bir balya kumaş ve yarda ölçüsüyle pek çok krallıklarda dolaşmıştı. Büyüdükçe kralın üniformasını giyip omzunda tüfek taşımanın daha iyi olacağı sonucuna varmış ve bu yüzden gidip, Västgotadal birliğine yazılmıştı. Günlerden bir gün nöbet görevi için Stockholm'e gönderildi.

Cask, Ahbap Cask derlerdi ona, o gün izinliydi ve zamanını "Kale'de" geçirmeye karar vermişti. Ama kapısına gelince yanında beş kuruşunun olmadığını fark etti ve içeri giremedi. Uzun süre tırabzanlara baktı ve sonra, "etrafını bir dolanayım, belki çit merdiveni görürüm ya da en kötü tırmanırım," diye geçirdi aklından.

Güneş batıyordu. Sahil boyunca dağın eteğinde yürüdü. Tırabzanlar çok yüksekteydi. Müziğin ve şarkıların sesini duyabiliyordu. Cask kalenin etrafını dolaştı ama merdiven bulamadı. Sonunda tırabzanlar yok olurdu ceviz ağaçlarının arasında. Yorulunca tümseğe oturdu ve ceviz kırmaya başladı.

Aniden önüne bir sincap çıktı ve kuyruğunu kaldırdı.

"Cevizlerimi bırak!" dedi.

“Bırakırım, ama önce beni bir merdivene götür,” dedi Cask.

“Şuradan gidelim öyleyse,” dedi sincap. Yol boyunca hopladı ve asker onu takip etti. Sonra sincap aniden gözden kayboldu.

Sonra yaprakların arasından kirpi çıktı ortaya.

“Benimle gel, sana merdiveni göstereyim,” dedi.

“Seninle gelmek mi? Bildiğini bilsem de gelmem.”

Ama buna rağmen kirpi onun peşinden gitti.

Sonra onlara engerek de katıldı. Çok nazik görünüyordu; peltek peltek konuştu. Kendisini düğüm haline getirebiliyordu.

“Peşimden gel,” dedi. “Sana merdiveni göstereceğim.”

“Geliyorum işte,” dedi Cask.

“Ama nazik olmalısın; bana kaba davranma. Nazik insanları severim.”

“Askerler çok nazik olmaz,” dedi Cask, “ama çok da kaba olduğum söylenemez.”

“Tam üstüne bastın,” dedi kirpi, “yoksa seni ısıracak, hem de çok nazikçe.”

Engerek boynunu kaldırdı ve hışırdayarak gitti.

“Dur!” diye bağırdı kirpi, yılanı saldırarak.

“Senin kadar nazik değilim, ama kıllarımı açıkça gösteriyorum. Bak!”

Sonra yılanı öldürdü ve ortadan kayboldu.

Sonra asker ormanda yalnız kaldı ve dikenli kirpi topluluğunu reddettiği için kendini çok kötü hissetti.

Karanlık çöktü fakat hilal huş ağacının yaprakları arasında parıldıyordu. Hava hâlâ sakindi.

Asker büyük sarı bir elin ileri geri hareket ettiğini sandı. Ona doğru yaklaştı ve onun sarı bir yaprak olduğunu fark etti. Sanki parmaklarıyla bir şeyler anlatmak istiyordu. Fakat kimse ne demek istediğini tahmin edemedi.

Orada beklerken, engereğin titreyişini duydu.

“Brrr! Çok soğuk,” dedi engerek, “Ayaklarım ıslak, o yüzden çok korkuyorum.”

“Neyden korkuyorsun?” diye sordu asker.

“Ormanda yaşayan cüceden.”

Asker akağaç yaprağının ne anlama geldiğini anlamıştı. Artık şüphesi kalmamıştı. Dağda lapa pişiren bir cüceydi.

“Kimsin sen?” diye sordu cüce.

“Västgotadal birliğindenim; sen nereden geliyorsun?”

“Ben,” dedi cüce, “Alleberg’den geliyorum.”

“Alleberg, Västgota’da değil mi?” diye sordu asker.

“Biz onu oraya taşıdık,” diye cevap verdi cüce.

“Yalan söylüyorsun!” diye bağırdı asker. Tavayı sapından tuttu ve lapayı ateşe fırlattı.

“Şimdi fare deliğine bakalım,” dedi ve dağın içine girdi.

Orada büyük bir ateşin önünde devasa bir şey oturuyordu. Demir çubuğu akkor haline getiriyordu.

“İyi günler, iyi günler,” dedi asker elini uzatarak.

“Sana da iyi günler,” dedi dev elindeki kızgın demir çubuğu ona verirken.

Cask çubuğu aldı ve sert bir şekilde üzerine bastırdı. Çubuktan tıs sesi geldi. “Şunu söylemeliyim ki ellerin çok sıcak,” dedi. “Adın ne?”

“Ben dev Swede,” dedi dev.

“Bu İsveçlere özgü bir el sıkışma, her neyse şimdi Alleberg’de olduğumun farkına vardım. Altın başlıklar hâlâ uykuda mı?”

“Sessiz olur musun?” diye bağırdı dev. Elindeki kızgın çubukla gözdağı veriyordu.

“Onları görebilirsiniz, çünkü siz de Västgotadal birliğindensiniz, ama öncelikle sorumu bilmeniz gerekiyor,” diye devam etti sözlerine.

“Eğer yurttaşlarından biriyle savaşmayı kabul ediyorsan olur. Ama önce şu kızgın şeyi bırak!”

“Tamam, Cask. Ben puromu içerken sen de İsviçre’nin tarihini anlatırsın. Sonra sana altın başlıkları göstereceğim. İsviçre’nin tüm tarihini anlat lütfen.”

“O kolay. Her ne kadar askeriyedeki baş adamlardan biri olmasam da kolaylıkla anlatabilirim. İzin verirsen biraz hafızamı toparlayayım.”

“Tek bir kralın bile adını telaffuz etmeyeceksin; eğer yaparsan, içeridekiler kızar ve onlar kızarsa da ne olur biliyorsun...”

“Çok kötü olur. Puronu yak, anlatmaya başlayacağım. Kibrit şurada!”

Asker başını kaşdı ve anlatmaya başladı:

“Bir—iki—üç! 1161 yıllarında İsviçre kuruldu. Bir krallık, kral ve başpiskopos. Bu kadar yeterli mi?”

“Hayır, Swede. Yeniden başla anlatmaya.”

“Tamam, o zaman! 1359 yılında İsviçre halkı millet oldu ve o tarihlerde dört eyaletin meclisi tek bir yerde toplandı. Meclis 1866 yılına kadar aralıklarla bir araya geldi.”

“Ama sen askersin,” dedi Swede. “Savaşlarla ilgili söyleyecek birkaç sözün olmalı.”

“Önemli sadece iki savaş vardır ve onlar da sona erdi. Bunlardan birincisi 1645 yılında Brömsebro ile yapıldı ve Herjedalen, Jämtland ve Gottland ele geçirildi. İkincisi ise 1658 yılında Röskilde ile yapıldı ve Schonen, Halland, Blekinge ve Bohuslän alındı.

İsviçre tarihi bundan ibaret.”

“Anayasaları unutmadın mı?”

“1680’den 1718’e kadar otokrasi vardı. Ondan sonra 1789’a kadar demokrasi hâkim oldu. Onu müteakip yine otokrasi geldi. 1809 yılında Adlersparre devrimi oldu. Bu kadarını bilmeniz yeterli. Adlersparre, Hans Järke’ye anayasayı oluşturttu. Hâlâ o anayasa geçerli. Anlatacağım şeyler bu kadar. Hâlâ puronu bitirmedin mi?”

“Tamam!” dedi dev. “Genel anlamda iyiydi. Şimdi altın başlıkları göreceksin,” dedi.

Muzip cüce zar zor ayağa kalktı ve dağın içerilerine girdi. Asker topuklarına basarak onu takip etti.

“Yavaş yürü!” dedi dev, başında altından bir başlık olan adamı göstererek. Taştan yapılma bir kapıya dayanmıştı, derin uykuya dalmış görünüyordu. Ama ağzından bu sözcükler dökülünceye kadar Cask tökezledi ve ayakkabısının topuğundaki demir taşa öyle sertçe çarptı ki ateş çıktı. Altın başlık nöbetçi asker misali uyandı ve, “Saat geldi mi?” diye sordu.

“Henüz değil,” diye cevap verdi dev.

Altın başlıklı şövalye oturdu ve hemen uyuya kaldı.

Dev, taşların arasından bir delik açtı ve asker büyük salona doğru baktı. Salonun sonu yok gibiydi, içeri doğ-

ru koştı. Asker, alacakaranlıkta masanın etrafındaki sandalyelerde oturan, altın başlıklı olağanüstü bir şövalye topluluğu gördü. Sandalyelerin arkası altından taçlarla süslenmişti. Masanın başında diğerlerinden daha uzun görünen bir adam oturuyordu. Sakalı Musa ya da Yeşu'nun sakalı gibi beline kadar uzundu ve elinde bir çekiç vardı.

Sanki hepsi uyuyor gibiydi. Ama bu ne güçlerini tazeleyen ne de sonsuz uyku olarak adlandırılabilir bir uykuydu.

“Şunu unutmamak gerek,” dedi dev. “Bugün büyük anma günü.”

Dağdaki taşın içindeki lal taşına parmağını bastırdı ve aniden binlerce alev parladı.

Altın başlıklar havalandı.

“Kim var orada?” diye sordu peygamber sakallı adam.

“Ben Swede,” diye cevap verdi dev.

“Güzel isim,” dedi Gustav Eriksson Wasa. Bu, o adamdı. “Ne kadar zaman oldu?”

“Epey oldu, İsa'nın doğuşundan sonra bin dokuz yüz üç.”

“Zaman hızla akıyor. Önemli bir gelişme kat edebildiniz mi? Hâlâ bir ülke ve millet misiniz?”

“Evet, öyle. I. Gustavus'tan sonra ülke büyüdü. Jämtland, Herjedalen ve Gottland topraklarımıza katıldı.”

“Onları kim fethetti?”

“Kraliçe Christina zamanında fethedildi; kraliçenin koruyucuları fethetmişti oraları.”

“Sonra?”

“Schonen, Halland, Blekinge ve Bohuslän'i aldık.”

“Savaşttınız yani? Peki, kim kazandı?”

“X. Charles.”

“Sonra ne oldu?”

“Hiçbir şey.”

“Hepsi bu kadar mı?”

İçlerinden biri masaya vurdu.

“Aziz Erich konuşmak istiyor,” dedi Gustav Wasa.

“Adım Erich Jedvardson, ve hiçbir zaman aziz mertebesine erişmedim. İzin verirseniz Swede’e ülkem Finlandiya’ya ne olduğunu sormak istiyorum,” dedi.

“Finlandiya kendi isteğiyle, 1809 yılındaki Fredrikshamn barışından sonra, Finlandiya devletinin Çar’a bağıllığını ilan etmesiyle Rusya’ya dahil oldu.

II. Gustavus konuşmak için izin istedi.

“Baltık eyaletleri nerede?” diye sordu.

“Kendi sahiplerinde,” diye cevap verdi Swede.

“İmparatora ne oldu? Hâlâ bir imparator var mı?”

“İki tane var. Biri Berlin’de, diğeri Viyana’da.

“İkisi de Habsburg hanedanından mı?”

“Hayır, biri Habsburg, diğeri ise Hohenzollern hanedanından.”

“İnanılmaz! Peki, Kuzey Almanya’daki Katolikler din mi değıştirdi?”

“Hayır, Alman Meclisi’nin çoğunluğunu Katolikler oluşturuyor ve Berlin’deki imparator baş kardinale baskı yapıp, bir sonraki Papa seçimini etkilemeyi amaçlıyor.”

“O halde Papalık devam ediyor?”

“Evet, tabii. Ama biri yeni vefat etti.”

“Hohenzollern, Roma’ dan ne istiyor?”

“Kimse bilmiyor; bazıları onun Protestan Kilisesi’nin Roma-Germen imparatoru olmak istediğini söylüyor.”

“Saksonya Elektörlüğü’nden John George’un hayal ettiği her şeyi bünyesinde birleştiren bir imparator. Daha fazla bir şey duymak istemiyorum. Tanrı’nın inayeti türlü türlüdür. Biz ölümlüler de kim oluyoruz? Toz toprak!”

XII. Charles konuşmak için müsaade istedi.

“Swede, Polonya’ya ne oldu anlatabilir mi?”

“Polonya’nın da sonu farklı değildi. Parçalanmıştı.

“Parçalandı mı? Ya Rusya?”

“Rusya yakınlarda Petersburg’un kuruluşunu kutladı. Stockholm Lordu Mavor geçit töreninde boy gösterdi.”

“Mahkûm olarak mı?”

“Hayır, misafir olarak. Ülkelerin hepsi dost artık. Kısa bir zaman önce, Alman mareşali tarafından yönetilen Fransız ordusu Çin’i işgal etmişti.

“Süper! Eski düşmanlar şimdi dost mu oldu?”

“Evet, hepsinin içinde bir Hristiyan ruh var ve Lahay’de elde edilen barışın korunması için daimi bir Komite bulunuyor.”

“Ne var?”

“Daimi Barışı Koruma Komitesi.”

“O halde benim işim bitti! Gerisi Tanrı’ya kaldı!”

Kral vizörünü kapattı ve sessizce bekledi.

XI. Charles dikkatleri üzerine çekti:

“Evet, Swede, eski ülkenin maddi durumu neydi?”

“Soruna cevap vermek zor. Ama muhasebe tutmaktan anlamadıklarını söyleyebilirim. Bir de şunları kesin olarak diyebilirim: Krallığın hemen hemen yarısının yabancılara üç yüz milyon borcu var.”

“Aman, Lordum!”

“Belediyenin de yaklaşık iki yüz milyon borcu vardı.”

“İki yüz mü?”

“1881’den 1885’e kadar yüz kırk altı bin İsviçreli göç etti.”

“Tamam, yeter! Daha fazla bir şey duymak istemiyorum!”

Gustav Wasa elindeki çekiçle masaya vurdu.

“Anladığım kadarıyla, ülke kötü bir durumda. Tembel tenekelersiniz, iş yapmaz, sorumsuz, haset... İki adım atmaktan acizsiniz, ama söz konusu birisinin işini engellemek olunca, sizden hızlısı olmaz. Neyse, Swede, bana kilisem ve rahiplerime ne olduğunu söyler misin?”

“Kilisenin rahipleri çiftçi ve günlükçü. Piskoposun otuz bin kron maaşı var ve Vesteraes tatilinden önce nasıl para topluyorlarsa aynen öyle devam ediyorlardı. Ayrıca, hemen hemen hepsi kâfirdi ya da özgür düşünenlerdi, kendilerini öyle tanımlıyorlardı. İnsanlar bir tür Reformasyon bekliyorlardı.”

“Gerçekten mi?... Bu müziği burada söylemenin anlamı ne ki?”

“İşte burası ‘Kale.’ Yani burada millete ait bütün hatıra eşyaları saklıyorlar. Sanki millet sonunun geldiğini anlamış, son arzu ve vasiyetini söylerken geçmişin bütün izlerini bir araya topluyor. Atalarına saygılarını gösteriyorlar, başka bir şey değil.”

“Bu anma gününde duyduklarımıza bakılırsa atalarımızın yaptıkları zaman denen girdabın içinde kaybolmuş. Biri suyun üzerindeyken, diğeri dibe batıyor. Burada bizden öncekilerin gölgesi gibi oturuyoruz ve siz canlılara gölge gibi görünmek zorundayız... Işıkları söndürün!”

Dev Swede ışıkları söndürdü ve gitti, asker onu yakından takip etti ve sonra da kafes gibi bir şeyin içine tırmandı.

“Eğer birine gördüğünüz ya da duyduğunuz şeylerle ilgili bir şey söylerseniz, çok pişman olursunuz,” dedi dev.

“İnanırım,” diye cevap verdi Cask. “Her zaman da hatırlayacağım. Ülkeyi nasıl çar çur edip, yabancılara yem ettiklerini. Eğer bu doğruysa, çok kötü.”

“Tık” türbin çalıştı ve asansör “Kale’ye” doğru çıktı. Sonra durdu. Günbatımında, şehir tıpkı Häsjoer çan kulesinin çanlarının çaldığı zamanki gibi görünüyordu. Etrafındaki koruyucuları eşliğinde Gustav Wasa Stockholm’e girdi.

KÜÇÜK MAVİ KANAT VE ALTIN TAŞKIRAN OTU

Zengin adam fakir adayı ziyaret etmiş ve ona vurulmuştu. Nedenini bilmiyordu ama ada onu çok etkilemişti. Muhtemelen çocukluğuyla ilgili bir şeyi anımsatmıştı ona ada ya da güzel bir rüyayı.

Adayı satın aldı, içine bir villa yaptı ve etrafına her türden hoş ağaçlar, fundalar ve çiçekler dikti. Dört bir yan denizdi. Özel bayrak gönderi ve beyaz botları olan bir pisti vardı. Kilise kadar uzun olan meşe ağaçları eve gölge sağlıyordu ve serin rüzgârlar yeşil otlaklıkları nazıkçe okşuyordu. Bir eşi, çocukları, hizmetçileri ve bir sığırı vardı. Aslında bir şey dışında her şeyi vardı: Çok önemli bir şey değildi, ama onun için dünyadaki her şeyden daha önemliydi. Fakat son ana kadar onun farkına varamamıştı: İçme suyu yoktu. Kuyular kurumuş ve taşlar kavrulmuştu. Elinde sadece balçık kalmıştı. Kristal gibi beyaz oluncaya kadar arıtıyor ama su yine de çamurlu kalıyordu. Ayakkabı orada insanın ayağını acıttırdı.

Sonra adaya muhteşem yetenekleri olan bir adam geldi; bütün girişimlerinde şanslı olmuş ve dünyadaki en ünlü insanlardan biri haline gelmişti. Elmastan değ-

neğiyle dağı delip Musa gibi taştan nasıl su çıkardığını herkes bilirdi. Adaya gelip, dağdan, diğer dağlarda olduğu gibi, su üretilip üretilmeyeceğini kontrol etmekle görevlendirilmişti. Yüzlerce, binlerce kron harcadılar ama çamurlu sudan başka bir şey bulamadılar. Yaptıkları işten hayır gelmemişti. Zengin adama paranın her şeyi satın alamadığı, hatta en kötüsü kimi zaman bir bardak suya bile yetmediği gösterilmişti. Bu yüzden umutsuzluğa kapıldı ve artık hayattan zevk almamaya başladı. Okul müdürü kitapları karıştırdı, saygın yaşlı bir adama danıştı. Adam su arama çubuğunu getirdi ama o da işe yaramadı.

Ancak papaz daha bilgili biriydi. Bir gün okuldaki bütün çocukları topladı ve içlerinden kim “altın taşıranotu” adlı –Latincesi *Chrysosplenium* olup, su kenarlarında yetişir– bitkiyi getirirse, ona ödül vereceğini söyledi.

“Çiçeği var,” dedi, “yavşanotuna benziyor. Sanki üst yapraklarında altın tozu var gibi duruyor. Hatırladın değil mi?”

“Yavşanotuna benzeyen bir çiçek, yaprakları üzerinde sanki altından toz var,” diye tekrar etti çocuk.

Çocuklardan hiçbiri bulamadı onu; küçük bir oğlan çocuğu elindeki ipekotuyla eve geldi. Yapraklarının üzerinde bir miktar altın tozu vardı, ama bu ot zehirliydi ve aranan şey kesinlikle bu değildi. Sonunda çocuklar onu aramaktan yorgun düşüp, pes etmişlerdi.

Fakat adada henüz okula gidemeyecek kadar küçük bir kız yaşırdı. Babası süvari eriydi ve küçük bir çiftliği vardı ancak durumu pek iyi değildi. Tek hazinesi küçük kızıydı. Kasabadaki herkes ona “Küçük Mavi

Kanat" derdi, çünkü üzerinde daima kolları uzun mavi bir elbise olurdu. Hareket ettiğinde kolları kanat gibi havalanırdı. Bu arada bir de insanların mavikanat diye adlandırdığı bir kelebek de vardı. Yaz aylarında çimenlikteki uzun yaprakların üzerinde küçük bir mavi kelebek ve yaprakları keten çiçeğini andıran, ipçikler yerine duyargaları olan, kanatları pır çırpın bir keten çiçeği olurdu.

Küçük Mavi Kanat, süvari erinin mavi kanadı, diğer çocuklara benzemezdi. Her zaman mantıklı konuşur ama sık sık tuhaf şeylerden bahsederdi. Kimse bunları nereden öğrendiğine akıl erdiremiyordu. Her canlı severdi onu: Hayvanlar, kuşlar, ördekler ve buzağılar onu görünce koşarlardı yanına. Hatta boğaya bile korkmadan dokunurdu. Genellikle tek başına dışarı çıkar ve uzun süre dışarıda kalırdı. Ancak biri ona nereli olduğunu sorsa bir şey diyemezdi. Fakat olağanüstü maceralar yaşırdı, tuhaf şeyler görürdü. Saygıdeğer yaşlı amca ve teyzelerle buluşurdu. Onlardan harika hikâyeler dinlerdi. Babası nereye gitmek isterse izin verirdi, çünkü koruyucu meleğin kızının yanında olduğuna inanırdı.

Bir sabah Mavi Kanat yürüyüşe çıkmıştı. Tarlaların, otlakların hiç kimsenin daha önceden duymadığı şarkıları söyleyerek içinde oradan oraya koşuşturuyordu. Kendisinin besteleriydi bunlar. Bir yerden öğrenmemişti. Sabah güneşi parılıyordu, yeni doğmuş bebek gibi pırıl pırıldı. Hava da temiz ve ılıktı. Çiy küçük yüzünü serinletiyordu.

Ormana gelince, yeşil kıyafetli bir adamla karşılaştı.

“Günaydın, Küçük Mavi Kanat,” dedi yaşlı adam. ‘Sunnyglade’in bahçıvanıyım, gel çiçeklerime bak.”

“Benim için büyük bir onur,” diye cevap verdi Küçük Mavi Kanat.

“Rica ederim, sen hiçbir zaman çiçeklere kötü davranmadın.”

Birlikte sahile kadar yürüdüler ve küçük bir köprüden geçtiler. Oradan bir adacığa çıktılar.

Adacıkta harika bir bahçe vardı. Orada büyük küçük türlü çiçek yetiştirdi ve her şey sanki bahçe bir kitapmış gibi düzenliydi.

İhtiyar adamın yaşadığı ev yemyeşil ağaçlardan yapılmıştı: Çam, köknar, ardıç; zemin de yemyeşil fundalarla kaplıydı. Arklarda yosun ve liken türüyor ve onları bir arada tutuyordu. Çatı da tamamıyla sarmaşıklarla kaplıydı, Virginia sarmaşıkları, Caprifolium ve duvar sarmaşığı. Sarmaşıklar o kadar sıktı ki aralarından tek bir yağmur damlası bile sızmazdı. Kapının önünde birkaç arı kovanı vardı, ama içlerinde arı yerine kelebekler yaşırdı. Bir araya geldiklerindeki hoş görüntüyü hayal edebiliyor musun?

“Zulmeden arıları sevmiyorum,” dedi yaşlı adam. Onları hoş da bulmuyorum; tıpkı kıla benzer kahve çekirdekleri gibiler ve engerek gibi sokuyorlar insanı.”

Sonra bahçeye girdiler.

“Evet, belki okuyup öğrenmişsinizdir bitkilerin gizemi ve mantığını kitaplardan. Ama soru sormamalısın, sadece söyleyeceklerini dinlemeli ve cevap vermelisin. Bak, şurada gri taşın üzerinde gri bir kâğıda benzer küçük bir şey büyüyor. Taş nemlendiğinde ilk çıkan şey iş-

te bu. Taş gördüğün gibi çürüyor ve liken oluşuyor. İki tür liken var: Biri geyiğin boynuzunu andırıyor, rengeyiği yosunu ve rengeyiği onunla besleniyor, diğerrinin adı ise İzlanda yosunu ve şeye benziyor... Nasıl anlat-sam?”

“Akciğere benziyor ve tarih kitabında da buna benzer bir şey yazıyor.”

“Çok doğru, büyük bir camdan bakıldığında, ona benzer bir görünümü var. Bu yüzden de insanlar onu göğüs hastalıklarına çare olarak kullanmaya başlamıştı. Sonradan liken yeterince toprak topladığında, yosunlar ortaya çıkıyor. Oldukça basit çiçekleri var ve tohum bırakıyorlar. Kar çiçeklerine benziyorlar, ama aynı zamanda süpürgeotu, köknar ve diğer şeyleri de andırıyorlar. Ne de olsa bitkiler birbirine benzer. Duvar yosunu burada köknara benzer, ama haşhaş gibi tohum içeren meyveleri vardır. Belki de daha basit meyveler. Yeşil yosun bir noktada büyümeye başlayınca, çok geçmeden süpürgeotu da çıkar. Güçlü büyük bir büyütle yakından incelendiğinde, süt otu (Latincesi: *Epilobium*) ya da ormangülüne ya da büyük ısırgan otunu andıran karaağaca benzediği görülür.

“Evet, taşlar için mükemmel bir örtüye sahibiz ve bunun içinden her şey türeyebilir. İnsanlar birtakım bitkileri evcilleştirmişlerdir, ama hangi arının hangisine konacağı ve hangisinden faydalanacağı doğanın bileceği iştir. Tıpkı çiçeklerin arılara balın nerde olduğunu göstermek için dönüştüğü renk ve motiflerde olduğu gibi. Fırıncının tabela tarzı araçlarını gösteren çavdarları sık sık görmüşsünüzdür. Eğer bitkilerin en faydalısı olan ketene baktıysanız, insanların bu bitki sayesinde

ağ örmeyi öğrendiğini anlarsınız. Çiçeğin tam ortasına baktığınızda, ipçiklerin tıpkı ketenin kovanın etrafında dönüşü gibi ağ ördüğünü görürsünüz. Mesajını daha da açık vermek için, doğa asalak bitkisini yarattı. Bitkinin önünü arkasını, üstünü altını dokuma tezgâhı gibi sarıyordu. İlk olarak insanın değil de kelebeğin keteni örmesi mükemmel değil mi? İnsanlar ona ‘keten örücü’ derdi, çünkü kendi ipliği ve yapraklarıyla genç olanlara küçük çarşaf ve battaniyeler örerd. Sonra da keten ekilmeye başlandı ve yeni durumlara tamamıyla uyum sağlayabildi. Böylece keten hasat edilmeden yenileri ortaya çıkıyordu. Şimdi de şifalı bitkilere bakın! Mesela haşhaş. Ateş kırmızısı, tıpkı ateş ve delilik gibi. Ama tomurcuğun tam ortasında, kimyacıların zehirlerin üzerine koyduklarına benzer siyah bir çarpı işareti var. İşaretin ortasında da küçük çentikleri olan Romalılara ait bir vazo vardır. Çentikler delindiğinde ilaç çıkar ve bu güçlü sıvı ölüme ya da ölümün nazik kardeşi uykuya sebep olur. İşte böylece doğanın cömertliği ve erdemini anlamış olursunuz.”

“Şimdi de altın tozuna bakalım.”

Biraz duraksayıp Küçük Mavi Kanat’ın merak edip etmediğini anlamaya çalıştı. Ama o meraklı görünmüyordu.

“Şimdi de altın tozuna bakalım,” diye tekrar etti adam.

Yine bekledi! Küçük Mavi Kanat suskun kalabilirdi. Ne de olsa bebekten farkı yoktu.

“Şimdi de altın tozuna bakalım,” diye tekrarlardı üçüncü kez. Yavşanotunun çiçeğine benziyor, yaprakları da taşkıranotunu andırıyordu. Bu onun ayırt edici özelliği idi ve suyun nerede olduğunu söylerdi. Yavşan

otu yaprakların içine çiy ve su toplardı. Zaten küçük ve berrak dereciklerde büyüdü. Ancak taşkıranotu dağdaki kayalıkları parçalayabilirdi. Dağın olmadığı yerde kaynak da olmazdı, dağ ise çok uzak bir yerde değildi. İşte altın tozunun vermek istediği mesaj tam da buydu. “Bu adada yetişir. Tam yerini bilmen gerekir, çünkü kalbin saftır. Zengin adam kavrulmuş ruhu için küçük ellerinden su alacak ve sayende tüm ada kutsanmış olacak. Huzurla git, evlat. Cevizlerin yetiştiği ormana geldiğinde sağ tarafında gümüşî ıhlamuru göreceksin. Alt kısmında bakır renginde zararlı olmayan kör kertenkele vardır. Altın tozuna giden yolu gösterir. Gitmeden önce bu yaşlı adama bir öpücük versen, tabii istersen.”

Küçük Mavi Kanat dudaklarını kaldırdı ve ihtiyar adamı öptü. Birdenbire adamın yüzü değişti. Elli yaş daha genç göründü.

“Bir çocuk beni öptü ve gençleştim,” dedi bahçıvan. “Teşekkür etmene gerek yok. Hoşçakal!”

Küçük Mavi Kanat cevizlerin yetiştiği ormana gitti. Gümüşî ıhlamur rüzgârda çıtırdıyordu ve yaban arıları çiçeklerinin üzerinde vızır vızır dolanıyordu.

“Bakın! Altın tozu almaya gelmiş Küçük Mavi Kanat,” dedi bakır yılan. “Veririz, ama üç şartımız var: konuşmayacaksın, yersiz sorular sormayacaksın ve yolundan şaşmayacaksın. Şimdi dümdüz yürü, altın tozunu bulacaksın.”

Küçük Mavi Kanat dümdüz yürüdü. Yolda giderken bir kadınla karşılaştı.

“Günaydın evlat,” dedi kadın. “Sunnyglade’deki bahçıvanı gördün mü?”

“Günaydın hanımım,” diye cevap verdi, Küçük Mavi Kanat hiç beklemeden.

“Sen dedikoducu değilsin, değil mi?” diye sordu kadın.

Sonra bir Çingeneyle karşılaştı.

“Nereye gidiyorsun?” diye sordu çingene.

“Dümdüz,” diye cevap verdi Küçük Mavi Kanat.

“O zaman yolundan şaşma,” dedi Çingene.

Sonra sütçüyle karşılaştı. Ama atın neden arabaya konulduğunu ve sütçünün onu koşturduğunu anlayamadı.

“Şimdi uçup gideceğim,” dedi sütçü ve öyle hızlı bir kalkış yaptı ki at arabadan fırlayıp, çukura düştü... “Çavdarı sulayayım,” diye devam etti konuşmasına ve süt bidonlarından birinin kapağını açtı.

Küçük Mavi Kanat adamın davranışlarını tuhaf buldu ama onu çok da ciddiye almayarak yoluna devam etti.

“Hiç merak etmedin,” dedi sütçü.

Küçük Mavi Kanat dağın eteğinde bekliyordu; güneş gibi parlayan gösterişli bitkinin yeşil yaprakları üzerindeki fındık çalıları arasından günışığı sızıyordu.

Evet altın tozu oradaydı. Küçük Mavi Kanat, tozun kaynaktan dağ tarafına oradan da zengin adamın tarlasına nasıl gittiğini gördü.

Eğildi ve üç çiçek topladı. Sonra onları önlüğünün içine koyup, babasına götürdü.

Süvari eri kılıcını, başlığını takıp, kıyafetlerini giydi ve küçük kıızıyla papaza gitti. Üçü birlikte zengin adama gittiler.

“Küçük Mavi Kanat altın tozunu nihayet buldu!” de-

di papaz misafir salonuna girer girmez. “Şimdi bütün kasaba kısa sürede zengin olacak, çünkü burası kesin tatil yerine dönüşür.”

Dediği gibi çok geçmeden tatil merkezine dönüşmüştü kasaba. Turistik gemiler, alışveriş yapmak için ziyaretçiler gelmişti. Otel ve postane kurulmuş, doktor ve eczacı getirilmişti. Yaz boyunca kasabaya altın ak-mıştı. Yoksulluğu zenginliğe dönüştüren altın tozunun hikâyesi işte budur.

Makinanın her tarafı yavru balıklar gibi şişkindi; tahtalar eğilmiş, pedal yürüme halindeki ayak gibi yukarı kalkmıştı. Mumlukların kolları yumru elleri andırıyordu. Korkunç bir görüntü!

Modern İsveç edebiyatının kurucularından August Strindberg, çok yönlü ve verimli bir sanatçıydı. Oyunları dünyanın çeşitli tiyatrolarında oynanmaya devam eden, roman ve öyküleri hemen her dilde basılı bulunan Strindberg, İsveç kültürünün güçlü taşıyıcılarından biriydi. Bu kitapta sunduğumuz öyküler, onun ülkesinin masal ve geleneklerini modern edebiyata nasıl taşıdığını göstermesi bakımından önemli.



10 ₺
KDV DAHİL

ISBN 978-605-5182-29-8



alakarga



<https://www.facebook.com/alakargayayinevi>
<https://twitter.com/alakargakitap>
alakarga.com.tr

